

Z obsahu magazínu

Mladé cintoríny

Projekt Poslednej záhrady je vlastne umelo vytvorenou krajinou, ktorej hlavnou témou je cesta
str. 4 - 5

Červení anjeli

Vývoj úmrtí za posledné roky v slovenských horách
má skôr stúpajúcu tendenciu
str. 6 - 7

Dohodári v pohrebníctve

Nové povinnosti pri zamestnávaní dohodárov nastali voči Sociálnej poisťovni i voči zdravotnej poisťovni
str. 10 - 11

Neobvyklé pohreby

Sú to obrovské vtáky s mohutnými zobákmi a ostrými pazúrmí, ľahko si s telom poradia
str. 14 - 15

Za múrmi väznice

V roku 2012 bolo v ústavoch Zboru väzenskej a justičnej stráže zaznamenaných 21 úmrtí väznených osôb
str. 20 - 21

BOZP v pohrebníctve

Inšpektoráty práce v roku 2012 vykonali 13 inšpekcií práce v pohrebných ústavoch a krematóriách
str. 24 - 26

Islam - pochovávanie na Slovensku

Islam nedovoľuje akékoľvek konzervácie tela, kremáciu a dokonca ani používanie rakiev
str. 34 - 35

Neubiberg v Mníchove

mladé cintoríny

Príkladom súčasnej tvorby pohrebísk je cintorín Neubiberg v Mníchove v Nemecku. Ide o tzv. typ krajinného cintorína, kde je nižšia intenzita pochovávaní, teda pomerne veľká časť plochy pohrebiska nie je určená len na pochovávanie a technické vybavenie pohrebiska, ale práve pre zeleň. Cintorín Neubiberg leží na Mníchovskej štrkovej planine, na území, kde sa desiatky rokov nachádzalo vojenské letisko americkej armády. V týchto prírodných podmienkach vznikol v roku 1995 koncept pohrebiska ako Poslednej záhrady od krajinskej architektky Adelheidy Schönborn a architektky Emanuely von Branca. V rokoch 1998 až 2000 prebehla výstavba pohrebiska na ploche 7 ha s kapacitou až 3 200 hrobových miest.

Projekt Poslednej záhrady je vlastne umelo vytvorenou krajinou, ktorej hlavnou témou je cesta. Kým lúky, štrkové polia a výsadby ovocných stromov symbolizujú pôvodnú krajinu a vychádzajú z prírodných podmienok, v dizajne cintorína sa v rôznych rovinách odráža aj myšlienka cesty, ktorá spája život so smrťou. Ide jednak o pohľadové prepojenie obradnej siene s osou vodného kanála prechádzajúceho cez štrkovú meditačnú záhradu, ktoré je ukončené umelým návrším s dreveným krížom. Dominantou kompozície je vrchol kopca, ktorý je na rovinatom území. Zároveň je rozhľadňou, ktorá slúži nie len pre návštevníkov cintorína, ale aj okoloidúcich z novovybudovanej obytnej štvrte.

Prepojenie cintorína so zeleným pásom alejí, peším chodníkom a cyklocestou – smerujú z obytnej časti mesta do nového prírodne-krajinárskeho parku Hachingerské údolie – vyjadruje aj symbolické prepojenie medzi životom a smrťou.

Členenie cintorína je prísne geometrické, monumentálne architektonické prvky sú plné symboliky. Paralelné chodníky členia priestor pohrebiska na pravidelné hrobové polia. Hroby

ležia na pravouhlých trávnatých plochách, ktoré sú nepravidelne vysadené okrasnými ovocnými drevinami (jablňami, hruškami a čerešňami). Na okraji jednotlivých polí sú lavičky v tieni orechov. Mramorové studne navrhol mníchovský sochár Christian Hinz. Odpadkové koše sú zakryté nízkym živým plotom. Kým pravidelné členenie hrobových polí pôsobí harmonicky, dizajn náhrobkov a výsadby hrobov už viac podliehajú individuálnemu vkusu.

Pre urnové pochovávanie sú určené rôzne architektonicky stvárnené hrobové polia. Hroby sú zakryté jednoduchými betónovými platňami, ktoré sú uložené vo výsadbách pôdopokryvných trvaliek. Trvalky sú navrhované len v dvoch farbách, a to v modrej a žltej, čo pôsobí harmonicky a jednoducho.

Takzvaná meditačná záhrada leží paralelne s vodnou osou. Je tvorená pásmi štrku, ktoré sa pravidelne striedajú s plochami výsadiel pôdopokryvných trvaliek. Aj v týchto výsadbách je uplatnená len žltá a modrá farba, pričom tieto farby sú zhodné s farbami použitými v priestoroch obradnej siene. Záhony sú vysadené trvalkami ako levanduľa, šalvia, materina dúška

a rozchodník. V štrkových pásoch sú uložené plastiky vo forme ležiacich platin od sochárky Nely Ströbel.

Veľkou nevýhodou pri tvorbe tohto pohrebiska bol rovinatý terén, bez pôvodných porastov drevín a malebných krajinných scenérií, ktoré by sa dali využiť v navrhovanej kompozícii. Preto musela byť parková krajina vytvorená umelo. Chýbajúca

Kým pravidelné členenie hrobových polí pôsobí harmonicky, dizajn náhrobkov a výsadby hrobov už viac podliehajú individuálnemu vkusu. Chýbajúca hmota korún stromov doplní ďalší rozmer a zjednotí priestor cintorína až o niekoľko rokov.

Takzvaná meditačná záhrada leží paralelne s vodnou osou. Je tvorená pásmi štrku, ktoré sa pravidelne striedajú s plochami výsadiel pôdopokryvných trvaliek. Záhony sú vysadené trvalkami ako levanduľa, šalvia, materina dúška a rozchodník.

hmota korún stromov doplní ďalší rozmer a zjednotí priestor cintorína až o niekoľko rokov. Veľkým pozitívom pohrebiska je jeho napojenie na obytňú štvrť. Napojením na pešie komunikačné ťahy, cyklocesty a priestory prímestskej rekreácie sa stane cintorín súčasťou bežného života tejto mestskej časti.

Pripravila stála spolupracovníčka Ing. Denisa Halajová PhD.

Na okraji jednotlivých polí sú lavičky v tieni orechov. Pre urnové pochovávanie sú určené rôzne architektonicky stvárnené hrobové polia. Hroby sú zakryté jednoduchými betónovými platňami, ktoré sú uložené vo výsadbách pôdopokryvných trvaliek.

Prepojenie cintorína so zeleným pásom alejí, peším chodníkom a cyklocestou – smerujú z obytnej časti mesta do nového prírodne-krajinárskeho parku Hachingerské údolie – vyjadruje aj symbolické prepojenie medzi životom a smrťou.

Horských turistov zachraňujú

ČERVENÍ ANJELI

Hovoríme s riaditeľom
Horskej záchrannej služby
Ing. Jozefom Janigom

Riaditeľ HZS, Ing. Jozef Janiga

Naše hory lákajú Slovákov, ale aj zahraničných turistov vo všetkých ročných obdobiach. Žiaľ, pre nedisciplinovanosť či malú pokoru pred horami sa domov mnoho turistov, horolezcov či lyžiarov nevráti. Horská záchranná služba robí všetko preto, aby obetí na slovenských horách bolo po celý rok čo najmenej.

Horská záchranná služba je zriadená zákonom č. 544/2002 Z.z. o Horskej záchrannej službe. Aké sú hlavné úlohy Horskej záchrannej služby?

Je to záchranná, pátracia a preventívna činnosť. Horská záchranná služba v horských oblastiach organizuje a vykonáva záchrannú činnosť, poskytuje zdravotnú starostlivosť, transport a neodkladnú dopravu pri záchrane osôb. (Viac Štatút HZS, článok 3 – predmet činnosti.)

V čom sú úlohy Horskej záchrannej služby iné než činnosť Horskej služby na Slovensku?

HZS sa nevyjadruje k činnostiam iných subjektov.

Koľkým ľuďom už pomohli špecialisti Horskej záchrannej služby?

Podľa štatistík od roku 2003 len v horskom a vysokohorskom prostredí je to viac ako 5 400 ľudí. Tieto čísla nezahrňujú poskytnutú pomoc záchranárov HZS na lyžiarskych tratiach. Žiaľ, v niektorých prípadoch už snaha horských záchranárov nestačí a hory si vyberú krutú daň.

Koľko obetí registruje Horská záchranná služba? Koľko obetí z toho bolo v roku 2012?

Od roku 2003 registrujeme 150 obetí, v roku 2012 ich bolo 15.

V ktorých oblastiach ste zaznamenali najviac obetí v roku 2012? Dá sa povedať, aké sú najčastejšie typy úmrtí na horách?

Najviac obetí v roku 2012 bolo vo Vysokých Tatrách. Najčastejšou príčinou úmrtia sú pády pri horskej a vysokohorskej turistike a horolezectve.

K akej najtragickejšej udalosti došlo na slovenských horách od fungovania Horskej záchrannej služby?

Určite to bolo lavínové nešťastie v Západných Tatrách v Spálenom žľabe dňa 31. 12. 2005.

Aký je vývoj úmrtí na slovenských horách za posledné roky? Má stúpajúcu, alebo naopak, klesajúcu tendenciu?

Vývoj úmrtí za posledné roky v slovenských horách má skôr stúpajúcu tendenciu.

Náklady, ktoré vzniknú v súvislosti so záchrannou akciou, alebo pátranie po osobe si od 1. 7. 2006 hradí postihnutá osoba. Prispela táto zmena k disciplinovanosti návštevníkov na horách?

Od 1. 7. 2006 si náklady na zásah HZS hradí dospelá postihnutá osoba. To, že každý návštevník zásahového územia HZS by mal byť poistený pre prípad zásahu HZS, výraznou mierou neovplyvnilo správanie sa ľudí v horách. Eliminovali sa ale falošné popluchy a zneužívanie záchranárov na lacný odvoz z horského prostredia.

Aké sú priemerné náklady na záchrannú akciu jednej osoby vo vysokohorskom teréne?

Priemerné náklady na záchrannú akciu vo vysokohorskom teréne je ťažko určiť, pretože každá záchranná či pátracia akcia je iná. Vždy záleží na zranení a počte zranených osôb, na okolnostiach, teréne, počasi, počte záchranárov a na celkovej dĺžke záchrannej či pátracej akcie. Vo väčšine prípadoch sa náklady pohybujú v rozmedzí od 150 do 300 €, v niektorých prípadoch sa však dokážu vyšplhať až na rozmedzie medzi 500 až 1000 €, V extrémnych prípadoch, ktoré sú 1 – 2 krát do roka náklady presiahnu hranicu 10 000 €.

Obetiam na horách sa snaží zabrániť aj Stredisko lavínovej prevencie, ktoré bolo založené pred 40 rokmi. Pri koľkých lavínach zachraňovali lavínoví špecialisti turistov v roku 2012?

V roku 2012 lavínoví špecialisti zasahovali pri jednej lavíne 19. 1. v Nízkych Tatrách. 19. 2. sa na Čertovici konalo prehľadávanie, nakoľko neboli poskytnuté informácie, či v lavíne je niekto zasypaný.

Vďaka modernej technike došlo k pokroku v lavínovej prevencii. Horská služba tak môže vydávať lavínovú informáciu každý deň ráno a v prípade potreby ju môže aktualizovať, pričom v 70. rokoch túto službu poskytovala len raz za týždeň. Dá sa povedať, čím to je, že napriek modernej technike obetí na horách neubúda ale pribúda?

Prečo obetí pribúda napriek modernej technike? Podľa mňa moderná technika nemá nič spoločné so zvýšenou úmrtnosťou. Vďaka modernej technike všetci vieme, aké bude počasie a lavínová situácia ráno o 9.00 h. Prostredníctvom on line kamier si vieme pozrieť aktuálnu situáciu v konkrétnej oblasti a vyzbrojiť sa tou najkvalitnejšou výzbrojou a výstrojom. Nikdy to však neovplyvní zmýšľanie niektorých ľudí, ktorí mnohokrát precenia svoje schopnosti na turistických chodníkoch, nehovoriac o horolezeckom teréne či lyžiarskych svahoch. Je to najmä o disciplíne každého jedného z nás.

Aký je postup pri presune tela obete z hôr do najbližšej pivte? Zväž sa telo z vysokohorského terénu snežným skútom, vrtníkom, alebo iným spôsobom?

Miesto nehody postihnutého je zakaždým iné. Prevažne ide o transport obete nosidlami rôzneho typu, prípadne sa robia spusty dlhé niekoľko metrov. Až potom nasleduje transport terénnym vozidlom HZS. Ak to dovoľujú letové podmienky, uskutoční sa následne transport leteckou technikou. Na lyžiarskych svahoch, pokiaľ je to značená trať, sa pomerne často využíva skúter.

Prebieha obhliadka zomrelého na mieste tragédie, alebo v najbližšom stredisku Horskej záchrannej služby? Má HZS obhliadajúcich lekárov, alebo spolupracujete s obhliadajúcimi lekármi Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou?

Záchranári HZS vyhotovia dôkladnú fotodokumentáciu miesta a tela priamo tam, kde sa stala nehoda. HZS nemá svojich vlastných obhliadajúcich lekárov. Na druhej strane, pri každej tragickej nehode HZS úzko spolupracuje s Policajným zborom SR a s obhliadajúcimi lekármi Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou.

Spolupracuje Horská záchranná služba so zmluvnými pohrebnými službami, alebo pracovníci HZS kontaktujú príbuzných kvôli odvozu tela zomrelého?

HZS nemá priamy kontakt s pohrebnými službami. Príslušníci HZS transportujú nebohého/hú priamo do márnice, kde odovzdávajú telo príslušným zložkám PZ SR a obhliadajúcemu lekárovi.

Stávajú sa často situácie, že pre nepriaznivé počasie nie je možné obeť nešťastia znieť z končiaru štítu?

Stáva sa to, ale je to skôr výnimka.

Partnermi Horskej záchrannej služby sú okrem Poľskej záchrannej služby aj Horská služba ČR, Horská služba na Slovensku, Horská služba Pieninského národného parku, či Letecká záchranná služba. Ako hodnotíte túto spoluprácu?

Hodnotím ju ako výbornú.

Rozprával sa Marcel Lincényi, fotografie archív HZS

Aktuálny stav aký vládne v tej či onej oblasti našich hôr nájdete na portáli Horskej záchrannej služby www.hzs.sk, mail - hzs@hzs.sk Tak isto sa môžete informovať i telefonicky +421 527877711

V poslednej dobe sa na Slovenskú asociáciu pohrebných a kremačných služieb obracajú podnikatelia so žiadosťou o radu ako postupovať pri dovoze a schvaľovaní nových i starších vozidiel s pohrebnou výbavou, bez nej, i s otázkou ako postupovať pri prestavbách. Zašli sme preto na najbližší Obvodný úrad pre cestnú dopravu a pozemné komunikácie a pretlmočili sme vaše otázky odborníkom.

Chystáte prestavbu vozidla na pohrebné?

Čo všetko vás čaká z pohľadu zákona?

Pravidlá pre schválenie jednotlivých vozidiel sa líšia prípad od prípadu, podme od tých najjednoduchších až po tie zložitejšie. Výklad všetkých paragrafov Zákona tu uvedených nájdete v Zákone 725/2004 Z.z. a v Zákone 548/2007, ktorý dopĺňa a mení Zákon 725/2004 Z.z..

Pri kúpe vozidla nového alebo ojazdeného z krajín EÚ, iného zmluvného štátu alebo z tretích krajín, vozidla so špeciálnou výbavou i bez nej, je potrebné vždy na Obvodný úrad pre cestnú dopravu predložiť „Žiadosť o schválenie dovezeného vozidla“ podľa ustanovenia § 16a ods. 1, § 16a ods. 7; § 16b ods. 1 zákona č. 725/2004 Z.z..

Ak kúpite nové vozidlo výrobcom vyrobené ako vozidlo pohrebné z krajiny EÚ alebo iného zmluvného štátu s typovým schválením ES, stačí k tejto žiadosti predložiť prílohy podľa ustanovenia § 16a ods. 2 písm. a) zákona č. 725/2004 Z.z. Ak typové schválenie ES nemá, musíte predložiť prílohy podľa ustanovenia § 16a ods. 9 písm. a) zákona č. 725/2004 Z.z.

Ak kúpite ojazdené vozidlo vyrobené výrobcom ako pohrebné z krajiny EÚ alebo iného zmluvného štátu s typovým schválením ES, stačí k tejto žiadosti predložiť prílohy podľa ustanovenia § 16a ods. 2 písm. b) zákona č. 725/2004 Z.z. Ak typové schválenie ES nemá, musíte predložiť prílohy podľa ustanovenia § 16a ods. 9 písm. b) zákona č. 725/2004 Z.z.

Po tom ako ste kúpili vozidlo bez špeciálnej výbavy a vozidlo vám na OÚ CDPK schvália, môžete podať *Žiadosť o povolenie prestavby*.

Ak sa rozhodnete previesť prestavbu, máte možnosť využiť niektorú z firiem, ktorá má schválené Ministerstvom dopravy SR tzv. „Hromadné prestavby“. V tom prípade vám vydá všetky

potvrdenia a doklady potrebné k zápisu na Obvodnom úrade cestnej dopravy táto firma a následne prebehne zápis bez ďalších komplikácií. Upozorňujeme, že keď prestavba prebehla u firmy v zahraničí, ktorá má v domovskej krajine oprávnenie vykonávať „Hromadné prestavby“ ale nemá schválené „Hromadné prestavby“ naším MD SR, musí schvaľovacie konanie prebehnúť na Slovensku a prístupuje sa k nemu ako k „individuálnej prestavbe“ o ktorej povolenie treba najskôr požiadať OÚ CDPK.

Žiadosť o povolenie prestavby jednotlivého vozidla

Ak sa rozhodnete pre individuálnu prestavbu (práce vykonáva firma, ktorá nemá schválené „Hromadné prestavby“ MD SR), predkladáte na Obvodný úrad pre cestnú dopravu *Žiadosť o povolenie prestavby jednotlivého vozidla*. K tejto žiadosti je potrebné doložiť prílohy podľa ustanovenia § 19 ods. 4 písm. a – c) zákona č. 725/2004 Z.z.:

- Podrobný opis prestavby jednotlivého vozidla
- Návrh na zmenu údajov zapisovaných v osvedčení o evidencii a technickom osvedčení vozidla
- Technický opis, výkresovú dokumentáciu systému, komponentu alebo samostatnej technickej jednotky, ak neboli typovo schválené
- Súhlasné stanovisko výrobcu alebo zástupcu výrobcu vozidla k prestavbe podľa § 17 ods. 1. písm. a) až g), i), a j)
- Osvedčenie o evidencii (OEV) časť I alebo II/technický preukaz (TP) – fotokópia
- Platný doklad o TK a EK (fotokópia kartičiek)
- Kolok 20,- €
- Občiansky preukaz (firma pečiatku, výpis z obchodného registra alebo živnostenský list – originál aj fotokópiu k nahliadnutiu)

Žiadosť o schválenie prestavby jednotlivého vozidla

Po povolení prestavby jednotlivého vozidla „*Žiadosti o povolenie prestavby jednotlivého vozidla*“ a po prevedení samotnej prestavby podľa špecifikácie v rozhodnutí o povolení prestavby jednotlivého vozidla je na rade „*Žiadosť o schválenie prestavby jednotlivého vozidla*“. Spolu s ňou predkladáte na Obvodný úrad pre cestnú dopravu prílohy podľa ustanovenia § 20 ods. 3 písm. a – e) zákona č. 725/2004 Z.z.:

- Odborný posudok o KO, nie starší ako 15 dní odo dňa jeho vydania
- Protokol o skúškach jednotlivého vozidla po prestavbe, z ktorého vyplýva, že vozidlo, systém, komponent alebo samostatná technická jednotka po prestavbe z hľadiska konštrukcie spĺňa ustanovené požiadavky alebo alternatívne požiadavky a návrh ZTO vozidla, ktoré sú vydané poverenou technickou službou overovania vozidiel.
- Osvedčenie o evidencii alebo technické osvedčenie vozidla
- Návrh doplnkového štítku výrobcu
- Platný doklad o TK a EK (fotokópia kartičiek)
- Kolok 300,- €

- Kolok 6,- € za vydanie OEV II
- Občiansky preukaz (firma pečiatku, výpis z obchodného registra alebo živnostenský list – originál aj fotokópiu k nahliadnutiu)

Pohrebné vozidlá používané v ostatnej Európe sú zväčša špičkovými vozidlami vychýrených zna-

čiek, ktoré robia svojmu menu česť. Máme možnosť sa o tom presvedčiť na každej výstave z oboru. Pravda, v prípade nových

vozidiel ide o vysokú investíciu. Sú však i iné možnosti. Trend v pohrebníctve okolo Slovenska je obnovovať pravidelne svoj vozový park a tak kúpiť v zahraničí trojročné auto s plnou pohrebnou výbavou v perfektnom technickom stave je dnes bežné. Nebojte sa do takýchto vozov investovať a neľakajte sa problémov pri prihlásení do evidencie na Slovensku.

V prípade ďalších špecifických otázok, obráťte sa v mieste sídla vašej firmy na najbližší *Obvodný úrad pre cestnú dopravu a pozemné komunikácie*. Dúfame, že týmito radami sme pomohli všetkým, ktorí stoja pred rozhodnutím vynoviť si svoj vozový park.

Informácie sme mohli zverejniť vďaka spolupráci s *Obvodným úradom pre cestnú dopravu a pozemné komunikácie Bratislava*. Poradenstvo a odborná konzultácia *Oddelenie cestnej dopravy, vedúci oddelenia, Bc. Mário Horváth*.

Pripravil Pavel Ondera

Citované paragrafy

§ 16a ods. 1

- a) identifikačné údaje o žiadateľovi, a to,
 1. ak ide o fyzickú osobu, meno a priezvisko, dátum a miesto narodenia, adresu trvalého pobytu a podpis,
 2. ak ide o právnickú osobu, názov a adresu alebo obchodné meno a sídlo, identifikačné číslo (IČO), meno a priezvisko osoby alebo osôb, ktoré sú jeho štatutárnym orgánom, podpis štatutárneho orgánu a odtlačok pečiatky,
- b) identifikačné údaje o vozidle, a to
 1. značku vozidla,
 2. obchodný názov vozidla,
 3. typ vozidla (jeho variant alebo verziu variantu typu),
 4. druh vozidla,
 5. kategóriu vozidla,
 6. obchodné meno výrobcu vozidla,
 7. identifikačné číslo vozidla VIN

§ 16a ods. 7

potvrdenie o zaplatení príspevku do Recyklačného fondu za dovezené vozidlo.8a)

§ 16b ods. 1

- (1) Žiadosť o schválenie jednotlivého dovezeného vozidla z tretej krajiny musí obsahovať údaje podľa § 16a ods. 1 písm. a) a b).

§ 16a ods. 2 písm. a)

- a) ak ide o nové vozidlo, ktoré nebolo prihlásené do evidencie vozidiel v členskom štáte,
 1. doklad o nadobudnutí vozidla, napríklad faktúra, kúpna zmluva alebo darovacia zmluva,
 2. osvedčenie o zhode vozidla COC,
 3. vyhlásenie žiadateľa, že vozidlo nebolo prihlásené do evidencie vozidiel v inom štáte,
 4. osvedčenie o evidencii, ak taký doklad bol v členskom štáte vydaný,
 5. potvrdenie o zaplatení príspevku do Recyklačného fondu za dovezené vozidlo; 8a)

§ 16a ods. 9 písm. a)

- a) ak ide o nové vozidlo, ktoré nebolo prihlásené do evidencie vozidiel v členskom štáte,
 1. doklady podľa odseku 2 písm. a) prvého bodu, tretieho až piateho bodu,
 2. originál alebo kópia vnútroštátneho osvedčenia o zhode vozidla potvrdzujúceho zhodu vozidla s vnútroštátnymi požiadavkami členského štátu

§ 16a ods. 2 písm. b)

- b) ak ide o nové vozidlo, ktoré bolo prihlásené do evidencie vozidiel v členskom štáte, alebo ak ide o ojazdené vozidlo
 1. doklad o nadobudnutí vozidla, napríklad faktúra, kúpna zmluva alebo darovacia zmluva,
 2. osvedčenie o evidencii,
 3. doklad o vyradení vozidla z evidencie vozidiel v členskom štáte; predkladá sa len v prípade, ak záznam o vyradení nie je uvedený v osvedčení o evidencii podľa druhého bodu,
 4. odborný posudok o kontrole originality vozidla podľa § 85 s výsledkom hodnotenia spôsobilé na premávku na pozemných komunikáciách,
 5. platný protokol o technickej kontrole vozidla podľa § 49 ods. 2 písm. a), s výsledkom hodnotenia spôsobilé na premávku na pozemných komunikáciách

alebo platný doklad o vykonaní technickej kontroly vozidla vydaný v členskom štáte, napríklad osvedčenie o technickej kontrole; uvedené doklady sa predkladajú, len ak vozidlo takej kontrole podlieha,

6. platný protokol o emisnej kontrole motorového vozidla podľa § 67 ods. 2 písm. a), s výsledkom hodnotenia spôsobilé na premávku na pozemných komunikáciách alebo platný doklad o vykonaní emisnej kontroly motorového vozidla vydaný v členskom štáte, napríklad osvedčenie o emisnej kontrole len v prípade, ak záznam o emisnej kontrole nie je súčasťou dokladu o vykonaní technickej kontroly podľa piateho bodu; uvedené doklady sa predkladajú len v prípade ojazdeného vozidla, ak vozidlo takej kontrole podlieha,

7. potvrdenie o zaplatení príspevku do Recyklačného fondu za dovezené vozidlo. 8a)

§ 16a ods. 9 písm. b)

b) ak ide o nové vozidlo, ktoré bolo prihlásené do evidencie vozidiel v členskom štáte, alebo ak ide o ojazdené vozidlo, doklady podľa odseku 2 písm. b) prvého až siedmeho bodu

§ 17 ods. 1. písm. a) až g), i), j)

- (1) Za hromadnú prestavbu typu vozidla a za prestavbu jednotlivého vozidla sa považuje
 - a) zmena kategórie vozidla,
 - b) zmena typu alebo druhu karosérie vozidla,
 - c) zmena alebo úprava karosérie vozidla, zmena alebo úprava nadstavby vozidla, ktorými sa mení účel použitia vozidla,
 - d) zmena podvozkového časti a pruženia vozidla, ktoré spôsobia zmenu najväčšej prípustnej hmotnosti vozidla,
 - e) zmena rozmerov vozidla,
 - f) zmena hmotnosti vozidla,
 - g) zmena umiestnenia riadenia vozidla
 - i) zmena druhu pohonu, zmena typu motora,
 - j) zmena obsaditeľnosti vozidla; to neplatí, ak ide o prestavbu vozidla zmenou obsaditeľnosti vozidla zväčšením počtu miest na sedenie, ak je vozidlo výrobcom vybavené úchytnými miestami sedadiel a kotvovými miestami bezpečnostných pásov na zmenu počtu miest na sedenie

§ 19 ods. 4 písm. a – c)

- a) podrobný opis prestavby jednotlivého vozidla,
- b) návrh na zmenu údajov zapisovaných v osvedčení o evidencii alebo v technickom osvedčení vozidla,
- c) technický opis a výkresová dokumentácia systému, komponentu alebo samostatnej technickej jednotky, ak neboli typovo schválené

§ 20 ods. 3 písm. a – e)

- a) odborný posudok o kontrole originality vozidla podľa § 85 s výsledkom hodnotenia spôsobilé na premávku na pozemných komunikáciách,
- b) protokol o skúškach jednotlivého vozidla po prestavbe, z ktorého vyplýva, že vozidlo je spôsobilé na premávku na pozemných komunikáciách, a návrh základného technického opisu vozidla, ktoré sú vydané poverenou technickou službou overovania vozidiel,
- c) protokol o technickej kontrole pred schválením vozidla jednotlivou prestavbou na premávku na pozemných komunikáciách podľa § 49 ods. 2 písm. b) s výsledkom hodnotenia splňa podmienky na schválenie na premávku na pozemných komunikáciách nie starší ako jeden mesiac odo dňa jeho vydania,
- d) platný protokol o emisnej kontrole motorového vozidla podľa § 67 ods. 2 písm. b) s výsledkom hodnotenia spôsobilé na premávku na pozemných komunikáciách, ak ide o prestavbu podľa § 17 ods. 1 písm. h) a i) a ak vozidlo takej kontrole podlieha,
- e) osvedčenie o evidencii alebo technické osvedčenie vozidla podľa § 23

Práce na dohodu zdraželi i pre pohrebné služby a správcov cintorínov

Novinky v legislatíve

Majitelia pohrebných služieb, rovnako ako aj ďalší zamestnávateľia na Slovensku, sa od januára tohto roka dočkali viacero legislatívnych novínok. Môže za to novela Zákonníka práce, ktorá spolu s novelami zákonov o sociálnom a zdravotnom poistení radikálne zmenila podmienky práce na dohody vykonávané mimo pracovného pomeru. Nové povinnosti pri zamestnávaní dohodárov nastali voči Sociálnej poisťovni i voči zdravotnej poisťovni. Spolu s Jaroslavou Lukačovičovou, poradkyňou Združenia podnikateľov Slovenska sme zisťovali, ako to funguje v praxi.

Pracovníci pohrebných služieb zamestnávajú nemálo ľudí priamo na dohody. Čo sa zmenilo pre firmy a zamestnancov pri dohodách v rámci nového Zákonníka práce od januára 2013?

Novela Zákonníka práce spolu s novelami zákonov o sociálnom a zdravotnom poistení radikálne zmenili podmienky zamestnávania pracovníkov na

dohody vykonávané mimo pracovného pomeru. Zákonník práce ponechal obidve formy dohôd, teda dohodu o vykonaní práce aj dohodu o pracovnej činnosti, zmenil však podmienky za akých je možné zamestnávať študentov na základe dohody o brigádnickej činnosti študentov a tiež počet hodín, ktoré môžu študenti odpracovať. Najväčšie zmeny v dohodách nastali v oblasti sociálneho a zdravotného poistenia. Doteraz za dohodárov platil odvody do Sociálnej poisťovne iba zamestnávateľ, a to na úrazové a garančné poistenie.

Od 1. 1. 2013 sa dohodári rozdelili do skupín podľa toho, či ide o študentov, predčasných dôchodcov, invalidných dôchodcov, starobných dôchodcov a tiež podľa toho, či majú pravidelný alebo nepravidelný príjem. Každá skupina má inú výšku odvodov, pri niektorých skupinách vzniká aj povinnosť zdravotného poistenia.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny chcelo zmenami zabezpečiť dohodárom lepšie pracovné podmienky a sociálne poistenie pre prípad staroby či choroby. Poradilo sa im to podľa vás?

Zákonom stanovené podmienky dohodárom na jednej strane ukladajú povinnosť dôchodkového a nemocenského poistenia, poistenia v nezamestnanosti, ale na druhej strane im zároveň poskytujú nárok na dávky vyplývajúce z týchto poistení. To znamená, že dohodár s pravidelným príjmom má nárok na nemocenské, ošetrovanie člena rodiny alebo materskú. Tiež sa mu tento príjem počíta do osobného mzdového bodu pre účely dôchodku alebo sa počíta pre účely možnej dávky v nezamestnanosti. To znamená, že zákon zlepšil podmienky pre dohodárov, ale zároveň cenu ich práce týmto výhodami tak predražil, že sa stávajú pre zamestnávateľa neatraktívnymi.

Keďže práce na dohody pre firmy zdraželi, ako sa s tým podľa vás budú vysporiadať? Uprednostnia iných pracovníkov, napríklad na živnosť, alebo majú iné možnosti? Kedy sa dohodárom oplatí pracovať na dohodu a kedy skôr na iný typ pracovného pomeru?

Dohodári doteraz nemali prostredníctvom dohody možnosť byť nemocensky ani dôchodkovo poistení. Ak vedia oželiť skutočnosť, že by

neboli nemocensky poistení, ale iba dôchodkovo, tak sa môžu so zamestnávateľom dohodnúť, že ich zamestná na dohodu s nepravidelným príjmom. Tento druh dohody nezakladá vznik nemocenského poistenia, ani poistenia v nezamestnanosti, tzn. že zamestnanec spolu so zamestnávateľom ušetrí spolu na odvodoch 4,8 percenta. Stále zaujímavou skupinou sú študenti, ktorí si môžu uplatniť odvodovú výnimku a nevzniká im povinnosť zdravotného poistenia. Možno nastane situácia, že niektorí zamestnávateľia budú tlačiť na zamestnancov, aby si vybavili oprávnenie na živnostenské podnikanie a spolupracovali s nimi ako obchodní partneri.

Niektoré príjmy z dohôd podliehajú aj nemocenskému poisteniu. Preto by firmy mali viesť evidenciu o práceneschopnosti, materskej dovolenke a pracovných úrazoch dohodárov a zasielať podklady Sociálnej poisťovni. Aké administratívne povinnosti ešte zasiahli firmy od januára 2013?

V praxi nastal nesúlad medzi evidovaním a vykazovaním evidencie o zamestnancoch do jednotlivých poisťovní. Napríklad, ak pracovník pracuje na základe dohody s nepravidelným príjmom, tak do Sociálnej poisťovne sa odvody uhrádzajú až po ukončení takejto dohody s tým, že celkový príjem zamestnanca sa spočíta a vydeli počtom mesiacov práce, aby zamestnávateľ vypočítal vymeriavací základ pre odvody a mohol ich uhradiť. To znamená, že zamestnanec je v poisťovni počas doby práce len prihlásený, ale výkazy sa za neho podávajú až pri ukončení dohody.

Naproti tomu do zdravotnej poisťovne zamestnávateľ prihlasuje zamestnanca späť, a to iba na dni, kedy skutočne vykonával prácu. Do konca februára musel zamestnávateľ prihlásiť a odhlásiť zamestnanca na dni, ktoré odpracoval v januári. Ak pracoval každý deň okrem víkendov, tak ho prihlasuje na pondelok až piatok. Ak má zamestnanec nepravidelný príjem, tak do zdravotnej poisťovne za neho zamestnávateľ odvádza odvody v mesiaci, v ktorom mal príjem a tento príjem je vymeriavacím základom. Toto môže komplikovať situáciu zamestnancom, ktorí sú samoplátiteľmi zdravotného poistenia, pretože sa musia prihlasovať a odhlasovať na dni, počas ktorých nie sú prihlásení z titulu dohody a tiež odvádzajú poistné za tieto dni.

Čo sa pri dohodách zmenilo pre poistencov štátu? Môže ich firma zamestnávať na dohody alebo nie?

Podľa zákona o sociálnom poistení štát platí poistné na dôchodkové poistenie za osoby starajúce sa o dieťa vo veku do 6 rokov, starajúce sa o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom vo veku do 18 rokov, poberajúce peňažný príspevok na opatrovanie, alebo vykonávajúce osobnú asistenciu osobe s ťažkým zdravotným postihnutím najmenej 140 hodín mesačne.

Takéto osoby však nemôžu byť sami dôchodkovo poistené. Od 1. 1. 2013 platí, že s výnimkou časti študentov, budú všetci dohodári povinne dôchodkovo poistení ako zamestnanci. Pre poistencov štátu to znamená, že od 1. 1. 2013 za nich už štát dôchodkové poistenie platiť nebude, ak si budú privyrábať na dohodu. Všetci takíto poistenci sa musia do 8 dní od začatia práce na dohodu odhlásiť v Sociálnej poisťovni ako poistenci štátu. Z pohľadu zdravotného poistenia treba uviesť, že od roku 2013 štát platí zdravotné poistenie len za tých poistencov štátu, ktorí nemajú vlastné príjmy, resp. ich majú len do výšky 2 918,70 eura ročne. Ak poistencov štátu bude mať za rok 2013 príjmy, z ktorých sám platí zdravotné poistenie ako zamestnanec alebo ako samostatne zárobkovo činná osoba (SZČO) vyššie ako 2 918,70 eura, tak štát za neho za rok 2013 nebude platiť žiadne zdravotné poistenie.

Jaroslava Lukačovičová

Boli predtým práce na dohody výhodnejšie pre firmy alebo zamestnancov? Čo by danej situácii podľa vás pomohlo?

Pred novelou Zákonníka práce a novelami zákonov o sociálnom a zdravotnom poistení, boli práce na dohody výhodnejšie aj pre zamestnávateľov, nielen z hľadiska výšky odvodov, ale aj z hľadiska administratívnej záťaže s nimi spojennej. Takisto boli zaujímavejšie aj pre samotných zamestnancov. Pokiaľ ide o zamestnávanie dohodárov na pozície, ktoré si nevyžadujú celého pracovníka počas celého pracovného času, tak novely poškodili obidve strany.

Zuzana Voštenáková

Fotografie: Pavel Ondera a Jaroslava Lukačovičová

V Nitre vybudujú nový cintorín

Slovo majú primátori

doc. Ing. Jozef Dvonč, CSoc.

V krajskom meste Nitra sa nachádza 13 cintorínov s rozlohou 20 hektárov a kapacitou 18 800 hrobových miest. Mesto potrebuje akútne voľné kapacity na pochovávanie, pretože súčasné cintoríny sú preplnené. O riešení situácie sme sa rozprávali s primátorom mesta Nitra doc. Ing. Jozefom Dvončom, CSoc.

☐ **Správa cintorínov, ktorá patrí pod príspevkovú organizáciu Mestské služby Nitra, nedávno upozornila na potrebu nového cintorína. Aké sú aktuálne voľné kapacity nitrianskych cintorínov?**

Kapacity sú väčšinou plné, v Mlynárčiach a Dražovciach boli cintoríny rozšírené o ďalšie miesta. Nitre pomohlo aj vybudovanie Námestia Kráľovnej pokoja a kolumbária na Mestskom cintoríne. Celkové náklady na realizáciu tejto investičnej akcie boli 1, 294 milióna eur. V tejto sume je zahrnutá výstavba kolumbária so 604 urnovými miestami, rekonštrukcia administratívnej budovy, vybudovanie prístupovej komunikácie so spevnenými plochami, vybudovanie parkoviska pred cintorínom, vybudovanie rozárie, predĺženie verejného osvetlenia, doťahnutie rozvodov kanalizácie a osadenie mobiliára.

☐ **Vedúca správy cintorínov, ktorá patrí pod príspevkovú organizáciu Mestské služby Nitra Viola Somorovská povedala, že Nitra by potrebovala jeden nový cintorín veľký zhruba ako ten na Cabajskej ceste, kde je 2 000 hrobov. Vlastní mesto vhodné pozemky, na ktorých by sa mohlo vybudovať nové pohrebisko?**

Mesto vybuduje nový cintorín na sídlisku Chrenová, nadväzovať by mal na súčasný, ktorý však už kapacitne nepostačuje. Projektová dokumentácia je hotová, výstavba by mala začať počas tohto roka. Pred výstavbou bude potrebné vybudovať prístupovú cestu k cintorínu. Malo by tu vzniknúť 1 200 hrobových miest a kolumbárium na urny.

☐ **Podľa koncepcie rozvoja mesta boli ešte v priebehu roku 1999 zabezpečené projektové dokumentácie pre realizáciu rozšírenia Dražovského, Cyrilometodského a Mlynárckého cintorína, pričom sa pripravovala vhodná lokalita pre rozšírenie pohrebiska v Dolných Kršknoch. V akom štádiu sú tieto aktivity?**

Cintoríny v Dražovciach i v Mlynárčiach boli rozšírené o ďalšie hrobové miesta, nakoľko nitrianski mestskí poslanci schválili finančné prostriedky na tieto investičné akcie.

☐ **Nedostatok voľných kapacít sa vo viacerých mestách snažia riešiť budovaním kolumbárií, respektíve urnových stien. Od roku 2011 je na Mestskom cintoríne v Nitre nové kolumbárium, ktoré má 599 urnových miest. Aká je obsadenosť týchto schránok?**

V spomínanom kolumbáriu je momentálne obsadených 90 urnových schránok.

☐ **Mesto Nitra je jedno z tých krajských miest, ktoré má krematórium. Aké je percento klasických pohrebov a kremácií? Klasických pohrebov je 70 percent, kremácií je 30 percent.**

☐ **Pre spory okolo prenájmu muselo mestské krematórium už dvakrát prerušiť svoju činnosť. Aké má v súčasnosti mesto vzťahy s prevádzkovateľom krematória?**

Tohto času je prevádzkovateľom krematória firma PSKS ako pôvodný nájomca, pričom Mestské služby ako správca krematória majú uzatvorenú nájomnú zmluvu s touto spoločnosťou tak, aby záujmy mesta boli riadne hájené a kontrolovateľné.

☐ **Konateľ PSKS je spoluvlastníkom pece, ktorá je inštalovaná v krematóriu. Mesto ju chce získať do vlastníctva za symbolickú sumu. Kto v súčasnosti vlastní pec?**

Na konci roku 2012 bola s vlastníkom kremačnej pece podpísaná zmluva o budúcej kúpnej zmluve, v zmysle ktorej sa

Mesto Nitra stane vlastníkom kremačnej pece za 0,03 EUR (1 SK) po uplynutí nájmu, t. j. v roku 2018.

☐ **Problémom je žaloba na mesto od spoločnosti Funeko-Enviro, ktorá sa obrátila na súd so žiadosťou o ušlý zisk, pretože nemôže prevádzkovať krematórium. S ňou podpísalo mesto nájomnú zmluvu po tom, čo bývalý prevádzkovateľ v roku 2009 dostal výpoveď z nájmu. V akom štádiu je tento súdny spor?**

V tomto čase prebieha súdny spor, pričom konajúci súd si v zmysle dokazovania pred súdom vyžiadal dokumentáciu zo zasadnutia Mestského zastupiteľstva v Nitre, na ktorom ku schvaľovaniu nájomnej zmluvy došlo. Mesto Nitra sa snaží v súdnom spore, aj prostredníctvom uznesení zastupiteľstva preukázať, že táto nájomná zmluva je neplatná, nakoľko bola uzatvorená v rozpore s rozhodnutím Mestského zastupiteľstva.

☐ **V krajských mestách stúpa počet starých a zanedbaných hrobov. Koľko neplatičov máte na nitrianskych cintorínoch v súčasnosti?**

V Nitre evidujeme 10 percent neplatičov z celkového počtu evidovaných nájomcov hrobových, resp. urnových miest.

☐ **Pristupujete k zrušeniu nezaplatených hrobových miest?**

Prevádzkovateľ nájomnú zmluvu vypovie, ak nájomca ani po upozornení nezaplatil nájomné za užívanie hrobového miesta. Samozrejme, pred uplynutím doby, na ktorú bolo nájomné zaplatené, prevádzkovateľ vyzve nájomcu na úhradu nájomného za ďalšie obdobie užívania hrobového miesta. V písomnej výzve prevádzkovateľ uvedie termín, do ktorého má byť nájomné najneskôr zaplatené a upozorní nájomcu na následky jeho nezaplatenia spočívajúce vo výpovedi nájomnej zmluvy.

☐ **Najviac, až 6 000 hrobových miest má Mestský cintorín na Cintorínskej ulici. Je to zároveň aj najstaršie mestské pohrebisko v Nitre, keďže sa tu pochováva od konca 19. storočia. Na Mestskom cintoríne v Nitre odpočívajú aj veľa významných osobností. Môžete prezradiť tie najnavštevovanejšie hroby?**

Samozrejme, aj v Nitre je pochovaných množstvo významných osobností kultúrneho, politického, cirkevného i športového života. Ako príklad môžem uviesť pedagóga, jazykovedca a kňaza Jána Damborského, hudobného skladateľa Jozefa Rosinského, lekára a spisovateľa Pavla Straussa či dlhoročného riaditeľa Divadla Andreja Bagara v Nitre Ondreja Rajniaka.

☐ **Vo viacerých krajských mestách na cintorínoch úradujú vandali a zloději. Aká je situácia na Nitrianskych cintorínoch?**

V Nitre sa snažíme zabrániť kriminalite na verejných miestach.

Najväčší problém v rámci nitrianskych cintorínov je na cintoríne na Cabajskej ulici, kde sa na parkovisku stalo viac krádeží ako na iných miestach.

☐ **Sú na nitrianskych cintorínoch kamery, respektíve stála bezpečnostná služba?**

Kamery sú na Mestskom cintoríne v Nitre, ostatné mestské cintoríny sú pravidelne monitorované príslušníkmi Mestskej polície v Nitre.

☐ **Všetky nitrianske cintoríny možno navštíviť aj virtuálne. Návštevníci stránky www.cintoriny.sk môžu svojmu blízkemu položiť na hrob virtuálne kvety a zapáliť sviečku. Aký je záujem o túto službu?**

O túto službu je veľký záujem, nakoľko je to veľmi originálny nápad. Dokumentuje to i počet zapálených sviečok, ktorých je vyše 179 000, položených kytíc je 64 000.

☐ **Aký je aktuálny cenník za správu klasického hrobového miesta a urnového miesta?**

Na základe všeobecne záväzného nariadenia k prevádzkovému poriadku pohrebísk v Nitre sú ceny určené nasledovne:

Prenájom hrobu:

- a) nájomné za 1 rok bez pochovania
 - jednohrob 17 €
 - dvojhrob 34 €
- b) nájomné za prvých 10 rokov od pochovania
 - jednohrob 10 €
 - dvojhrob 17 €
 - detský hrob 3 €
- c) nájomné za každých ďalších 10 rokov od uplynutia doby uvedenej pod písm. b)
 - jednohrob 27 €
 - dvojhrob 40 €
 - detský hrob 10 €

Prenájom urnového miesta:

- a) nájomné za prvých 25 rokov od uzatvorenia nájomnej zmluvy 35 €
- b) nájomné za každých ďalších 10 rokov od uplynutia doby uvedenej pod písm. a) 10 eur.

☐ **Plánuje vedenie mesta predložiť do zastupiteľstva návrh na úpravu cien za tieto služby?**

Úpravu cien mesto zatiaľ neplánuje.

Ďakujeme za rozhovor.

Rozprával sa PhDr. Marcel Lincényi PhD., foto archív mesta a Ing. Denisa Halajová PhD.

Pohrebne zvyklosti Nepál

Pri našej ceste do Nepálu, na ktorú sme sa s priateľmi Tiborom, Lidou a Leom vydali, aby sme si relatívne zblízka obzreli Mt. Everest, sme sa vždy po túre o všeličom rozprávali s našim šerpom Dandim. Najviac nás zaujímalo, ako tam ľudia žijú – v mestách aj v dedinách, v dolinách i v horách, čím sa živia, aký majú vzťah k svojmu okoliu, zvieratám, svojmu životu. Mali sme čas, kým sme z horského letiska v Lukle vyšlapali na pozorovacie miesto na Kala Pattar (5 600 m n. m.), trvalo to týždeň a o niečo kratšie zasa nazad dolu.

Dandi nie je veľký filozof, ale má dobré pozorovacie schopnosti a už roky svojou krajinou prechádza s turistami krížom-krážom. Tak sme sa dozvedeli, že až do príchodu cestovateľskej vlny pred zhruba desiatimi rokmi sa ľudia živil hlavne ryžou, zemiakmi, zeleninou a strukovinami, že jaky sú chránené až tak, že sa okrem úrazu nesmú bez príčiny zabiť, že za cenu našej spätočnej letenky by si Nepáľčan mohol kúpiť dom a veľa iných zaujímavostí.

Keď sme chodili okolo rozličných obradných stavieb – stupy, posvätné kamene a rituálne dosky, zdalo sa nám niekedy, že chodíme okolo náhrobných kameňov. Boli tak usporiadané, že pripomínali cintorín. Ukázalo sa, že všetky útvary majú náboženský pôvod. Preto sme sa Dandiho spýtali aj na pohrebne zvyklosti a na to, ako svojich zosnulých pochovávajú.

Teraz už vieme, že to je dosť zložitá otázka – podľa toho, kde ľudia žijú a akého sú vierovyznania. Veľa som sa dozvedel aj pri rozhovore s mladými mníchmi v budhistickom kláštore Palla-hara blízko hlavného mesta Kathmandu.

Pod vplyvom blízkeho Tibetu je väčšina obyvateľov horských dedín v tejto oblasti budhistického vyznania.

Ak zomrel obyvateľ dediny v pásme lesov a rodina má teda prístup k drevu, uskutoční sa trojdenný rituál puja (puža alebo puza). Zavolajú dvoch-troch lámov z najbližších kláštorov a tí začnú rituál, ktorým sa pokúsia vytvoriť pre zosnulého dobrú, pozitívnu energiu. Telo, obalené mnohými pruhmi látky je usadené na drevenej konštrukcii v rohu vyzdobenej miestnosti. Svietia sviečky z masla a vonné tyčinky. Prichádzajú návštevníci s darmi – zväčša je to ovocie, ryža alebo obilky. Lámovia spievajú, recitujú texty k lepšiemu zrozeniu, doprevádzajú sa údermi na zvon, bubon, alebo trúbením na asi 3 m dlhé rohy. Na treť deň telo mŕtveho spália. Na istý druh kamenného obetného stola – chortenu – nanosia narúbané drevo a na vrchol hranice položia telo zosnulého. Je už iba v poslednej vrstve bielej látky. Najstarší láma zapáli hranicu a ďalej sa modlí. Spevy aj modlitby sú v tibetštine a tento jazyk, domácim vlastne nezrozumiteľný, dodáva rituálu istú tajomnosť a vznešenosť. Rituál pokračuje až do noci. Rodina pripraví pre všetkých prítomných jedlo.

Pozostatky po ohni sú zmiešané s hlinou a vytvarované do tsat-sa – posvätného reliéfu, ktorý je na konci 49-dňového obdobia uložený do relikvára, alebo ponechaný pod veľkým rituálnym kameňom. Každý siedmy deň po úmrtí sa konajú v dome zosnulého špeciálne modlitby. Po troch, alebo štyroch týždňoch sa konajú modlitby shitro počas troch až pätnástich dní, čo závisí od finančných možností rodiny. Každý večer, na rozpálenom kameni ohniska, rodina obetuje pre ducha zomrelého tsampu – prepraženú jačmennú múku.

Bardo je lehota 49-tich dní od smrti a podľa tibetskej tradície je to stav existencie medzi smrťou a ďalším narodením, kedy vedomie už nie je spojené s fyzickým telom a zažíva rôzne stavy od najjasnejšieho vnímania reality (osvietenie) až po trápenie sa halucináciami, pozostatkami impulzov predošlých nemúdrych konaní. Po tejto lehote je už vyriešený budúci život minulej osoby a môže nastať jej znovuzrodenie. Pri smrti vysokého lámu alebo rinpoche sa konajú špeciálne rituály a telo je spálené vo zvláštnej komore.

Nad určitou hranicou, kde nie je drevo (a aj keby bolo, je dnes zakázané ho akokoľvek používať), nemožno nebožtíka spáliť. Je tam zároveň nedostatok vody, preto ho nemožno hodiť ani do vody (aj by si ju tým znečistili). Zem je tvrdá, do nej sa pochovať nedá. Preto sa tu odohrávajú tzv. nebeské tibetské pohreby (sky-burial). Tento názov hovorí, že telo je akoby „obetované nebesiam“ a to takou formou, že ním nakŕmia supy. Tak sa vráti ľudské telo späť do životného cyklu prírody.

Telo zosnulého je obnažené a položené do kruhu z kameňov. Supy už vyčkávali na skalnej rímse a keď láma obetuje

do plameňov malého ohníka tsampu, bez okolkov sa pustia do akcie. Sú to obrovské vtáky s mohutnými zobákmi a ostrými pazúrami, ľahko si s telom poradia. Po určitom čase sa ujmú povinnosti muži – „láma-či kostí“ a uľahčia supom ďalšiu konzumáciu. Z tela nezostane nič. Iný spôsob je ten, že je určený človek, ktorý po pohrebe telo rozseká a na tradičnom mieste ním nakŕmia vtáky. Oba spôsoby znamenajú pre pozostalých odpúťanie sa od tela formou pozorovania rozkladu, rozsekávania či obetovania tela. Tento motív je v budhizme veľmi častý. V tomto vnímaní je kŕmiť supy vlastným telom súcinný a prirodzený čin voči všetkým zúčastneným, teda voči mŕtvemu, supom aj okoloidúcim. Občas supov romanticky označujú za stelesnenie dakini, čo sú niečo ako víly, ktoré pomáhajú budhistom na ceste k vyslobodeniu.

V Nepále žije aj menší počet obyvateľov z mongolských oblastí a tí pochovávajú svojich mŕtvych za každých okolností do zeme. Dávajú im pritom do hrobu obľúbené predmety, obetné dary, mince a dokonca aj zvieratá. Dávať mŕtvemu do hrobu zbrane, ale často aj vdovu a služobníctvo, je pozostatok zvyku z minulosti. Iste nám to pripomenie zvyky egyptských faraónov, alebo možno aj starých Slovanov.

Na druhej strane, blízkosť Indie spôsobil historicky dávny prienik hinduistického náboženstva, ktoré vyznávali aj niektorí nepáľski vladári. Ich viera prikazuje mŕtveho spáliť a popol zmiesť do rieky (smrť je pre hinduistov nečistá).

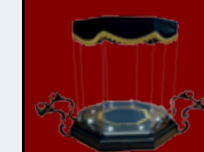

V Kathmande je rituálnym miestom pre tieto obrady Pashupatinah. Leo tam urobil pekné zábery. Tak, ako v Indii veriaci putujú do mesta Varanásí, aby sa ponorili do posvätnéj Gangy, tak sa v Nepále ľudia túžia pomodliť na brehu rieky Bagmati.

Keď pohrebne auto privezie zosnulého na breh rieky, príbuzní okolo neho zapália sviečky. Prechádzajú sa okolo neho a modlia sa. Telo v truhle podľa rozličných rituálov obklopujú darmi. K hlave mŕtveho postavia lampu, do rakvy vkladajú ryžové guľky, obilie, mince. Okolo krku má náhrdelníky z drevených perál a girlandy z kvetov, do úst mu v rámci rituálu nalejú mlieko. Telo potom preložia na betónovú plošinu – ghát, kde je pripravená hranica z dreva. Na nej sa telá spaľujú. Ženy blízke nebožtíkovi nahlas nariekajú. Na rozdiel od našej smútočnej čiernej sú oblečené do látok v žiarivých ružových, žltých a oranžových farbách. Aj mŕtve telo zahaľujú do týchto farieb. Všetky ženy sa do pol pásu prezlečú do bielej látky a namáčajú si obradne v rieke vlasy. Muž, ktorý sa stará o pohreb nakoniec telo zbaví „darov“ a zaťaží končatiny, aby sa pod vplyvom horúčavy automaticky nezmršťovali. Keď sa telo takto „hýbe“, hinduisti veria, že to spôsobujú zlí duchovia. Preto ich najstarší syn z tela nebožtíka údermi vyhŕňa pripravenou palicou. Keď je hranica zapálená, obrad končí a príbuzní sa začínú rozchádzať. Hranica dohorí. Všetky zvyšky sa zmetú do rieky. Neďaleko sa kúpu deti, ale tie sú na horiace hranice zvyknuté...

František Poul

Urny za najlepšie ceny • JADE - záruka kvality

Schránka na urnu s bodovým osvetlením • Ručne zdobená keramika vyniká svojou kvalitou, detailami • Fotografie na keramike • Garantujeme krátke dodacie lehoty a bezkonkurenčne nízku cenu

JADE - Judita Hengericsová - Komárno
www.jadeurny.sk

e-mail: info@jadeurny.sk

kontakt: +421 (0) 905 874 085

Kamenárstvo - fotokeramika

DRAGO 0903 718 032

prevádzka Ružinovský cintorín

Priekopnícka 23, 821 06 Bratislava

Absolvent medicíny a súdne lekárstvo

Vekový priemer súdnych lekárov na Slovensku sa zvyšuje. Zaujímalo nás preto, čím tento medicínsky odbor môže oslaviť mladých lekárov. S interným doktorandom MUDr. Martinom Janíkom sme sa rozprávali o jeho ceste na Ústav súdneho lekárstva a medicínskych expertíz Jesseniovej lekárskej fakulty Univerzity Komenského a Univerzitnej nemocnice Martin (JLF UK a UNM) v Martine.

Dnešní absolventi medicíny väčšinou chcú byť ortopédmi, pediatriami či kardiológmi. Ako ste sa vy dostali k súdnemu lekárstvu?

Pre súdne lekárstvo som sa definitívne rozhodol tesne pred ukončením štúdia medicíny. V štvrtom ročníku som sa prihlásil na tému diplomovej práce „Analýza nehôd jednostopových vozidiel“, v rámci ktorej som analyzoval všetky úmrtia bicyklistov, ktoré boli posudzované na Ústave súdneho lekárstva a medicínskych expertíz JLF UK a UNM. Výsledný súbor tvorilo takmer sto smrteľných nehôd bicyklistov. Na téme som pracoval dva roky a v šiestom ročníku som ju úspešne obhájil. Počas štúdia medicíny (5.ročník) som v rámci programu IMFSA absolvoval šesťtýždňovú stáž v Mexiku, kde som si vybral predmet súdne lekárstvo.

K akým najdôležitejším záverom ste prišli v diplomovej práci?

Zistil som, že takmer 50 percent usmrtených bicyklistov bolo pod vplyvom alkoholu, čo je alarmujúce zistenie, pretože je známy vplyv alkoholu na motorické a senzorické funkcie človeka. Ďalej som zistil, že ani jeden usmrtený bicyklista v čase nehody nemal na hlave nasadenú prilbu. Pritom najčastejšou príčinou smrti bicyklistov bolo práve poranenie hlavy. Až v 90-tich prípadoch súboru mali obeť nehody nejakým spôsobom poranený lebečný skelet, alebo vnútrolebečné štruktúry. Je to jednoznačný signál potreby používania cyklistickej prilby. Je jasné, že preventívne opatrenia nepomáhajú a kompetentní by mali sprítniť represívne opatrenia.

Spomínali ste, že ste mali možnosť vidieť pitevňu v Mexiku. V čom je súdne lekárstvo špecifické v Mexiku?

Sú tam isté odlišnosti. Oproti pitevni na Slovensku bola pitevňa v meste Monterrey v Mexiku v prevádzke 24 hodín, pretože je to potrebné pri počte viac ako milión obyvateľov. Tam sa striedali dvaja lekári na osem hodinové zmeny. Mňa prekvapilo veľké množstvo strelných poranení, ktoré snád môžete vidieť len v Mexiku či USA.

Aké úlohy vykonávate na ústave ako interný doktorand? Môžete byť prítomný pri pitvách?

Ako interný doktorand som na Ústave súdneho lekárstva a medicínskych expertíz JLF UK a UNM druhý rok. Pokračujem v téme nehody vozidiel s tým rozdielom, že tentokrát sa zameriavam na motocyklistov. Mojm školiteľom je prednosta ÚSLaME, prof. MUDr. František Novomeský, PhD. Popri dizertačnej práci si plním povinnosti, ktoré vyplývajú z mojej pozície interného doktoranda na našej fakulte, t. j. publikačno-pedagogická a prednášková činnosť. Čo sa týka pitiev, nielen že sa na nich zúčastňujem, ale ich aj sám vykonávam.

Ako ste si zvykali na prácu súdneho lekára?

Myslím si, že na prácu s mŕtvymi sa nejaká špeciálne zvyknúť nedá. Treba sa od všetkého odosobniť a byť nad vecou.

MUDr. Martin Janík

Nevkladám do prípadov sentiment, k práci pristupujem len odborne, podobne ako kolegovia z iných medicínskych odborov. Musím povedať, že počas môjho pôsobenia na ústave som sa nestretol s tým, že by mali medici problém s praxou v pitevni. Zásada je, že komu je v pitevni nevoľno, môže z nej dobrovoľne odísť. Je predsa veľké množstvo lekárskeho disciplín, kde s úmrtím ani neprídu do kontaktu a môžu sa im naplniť venovať.

Mali ste nejaký nepríjemný zážitok pri pitve, ktorý vás prekvapil?

Pri samotnej pitve som nikdy nemal takýto problém, a preto túto prácu aj robím, inak by som tu nebol.

Aké sú Vaše najbližšie plány do budúcnosti?

Určite by som chcel úspešne ukončiť doktorandské štúdium. Ďalej zatiaľ plánovať nechcem. Koncom tohto roka idem na študijný pobyt na Ústav súdneho lekárstva do Hradce Králové v Českej republike.

Uživí mladého človeka práca súdneho lekára?

Počas doktorandského štúdia poberám štipendium.

Ďakujeme za rozhovor a s priáním úspešnej kariéry sa lúčime s týmto príjemným, mladým a ambicióznym doktorom.

PhDr. Marcel Lincényi, PhD., foto Pavel Ondera

Pamiatka o zosnulom na náhrobnom kameni nemusí končiť iba jeho menom a dátumami narodenia a úmrtia. Ing. Slavomír Horváth realizoval svoj originálny nápad a do pomníkov inštaloval zobrazovacie zariadenia, ktoré o zosnulých poskytujú pietne obrazové a textové informácie. Návštevníci hrobu tak vďaka tomuto nápadu - „Kniha života“ môžu hlbšie spoznať životné osudy odpočívajúcich zosnulých.

SteleBook

Moderné pomníky

Pomníky s „Knihou života“ sú svetovou novinkou v tejto oblasti. Ako vznikol nápad spojiť elektroniku s pietou?

V roku 2004 mi zomrel otec, Ing. Štefan Horváth, CSc., ktorý bol spoluzakladateľom Výskumného ústavu zväračského. Bolo mi veľmi ľúto, že na preplnenom rodinnom náhrobnom kameni bude len meno a dátumy, bez zmienky o jeho celoživotnej práci. Chcel som, aby tam po ňom ostali aj iné spomienky. V tom čase na trh prichádzali LCD rámy. Napadlo mi využiť ich v pietne tak, že do nich vložím to, čo som chcel o otcovi povedať a čo sa nezmestilo na náhrobný kameň.

Ing. Slavomír Horváth dohliada na montáž

Elektronické informácie môžu vidieť návštevníci hrobu vďaka špeciálnej technológii, ktorá je patentovo chránená. Ako funguje samotné zariadenie?

Informácie o zosnulom sa zobrazujú na displeji boxu „Kniha života“, ktorý je uložený v uzavretom a chránenom priestore vďaka špeciálnej konštrukcii telesa pomníka. „Kniha života“ je navrh-

nutá tak, aby úplne bezobslužne poskytovala obrazové a textové informácie. „Kniha“ sa otvorí tomu návštevníkovi, ktorý ako akt piety položí zapálený kahan na určené miesto.

Jednou z výhod tohto typu pomníkov je, že všetky informácie si záujemcovia môžu vďaka osvetleniu prezrieť aj vo večerných hodinách.

Pietne symboly a texty pomníka sú osvetľované originálnymi miniatúrnymi svietidlami, ktoré sú vhodne rozmiestnené po telese pomníka. Osvetlenie sa spúšťa automaticky za súmraku.

Ako je zabezpečená elektrická energia pre chod zariadenia?

Potrebnú elektrickú energiu dodáva akumulátor a slnečný panel, umiestnený na zadnej doske pomníka vysvetľuje Ing. Stanislav Barátka, CSc, konateľ firmy ETS spol. s r.o., ktorá potrebnú elektroniku „Kniha života“ vyvinula. Je preto výhodné, ak je zadná strana pomníka aspoň časť dňa osvetlená slnkom. Inak je potrebné inštalovať výkonnejší akumulátor, ktorý však navyšuje cenu zariadenia.

Obsah a forma elektronickej prezentácie je dielom spolupráce zákazníka s dodávateľom pomníka. Čo všetko predchádza samotnej realizácii?

Pomníky s „Knihou života“ sú originálnym umeleckým a technickým dielom, dodáva Ing. Slavomír Horváth. Ich zhotovenie a odbyt vyžaduje koordinovanú spoluprácu viacerých subjektov. Najskôr na základe požiadavky zákazníkov dizajnéri vytvoria návrhy tvarov pomníka a podľa požiadaviek vytvárajú návrhy prezentácie o zosnulých. Následne dodávateľ ETS spol. s r.o. pripraví všetku potrebnú elektroniku a spolupracuje pri tvorbe prezentácie „Kniha života“. V mechanických dielňach

sa na základe technickej dokumentácie vyrábajú mechanické časti, ktoré kamenári osadzujú do pomníka. Celý proces koordinuje autor a vlastníť know-how INTERSERVIS.

Poskytujete servisnú starostlivosť technologického zariadenia?

Starostlivosť o pomník s „Knihou života“ sa počas roka skoro nelíši od starostlivosti o bežný pomník. Čas od času je vhodné očistiť fotovoltaiický panel a skontrolovať funkčnosť osvetlenia. Výrobca odporúča aspoň raz do roka vykonať servisnú prehliadku stavu elektroniky informačného boxu, ktorú môže majiteľ pomníka využiť aj na výmenu textov resp. obrázkov. Táto služba je spoplatnená a podľa požiadaviek zákazníka je ju možné vykonať aj častejšie.

Prvé pomníky s „Knihou života“ sú na cintorínoch v Marianke a Záhorskej Bystrici v Bratislave. Aký je záujem o tento produkt?

Doteraz sme pomníky inštalovali skúšobne v Bratislave a ľudia sa aktívne zaujímajú o túto novinku. Môjho známeho zo Spojených štátov zaujal tento produkt natoľko, že si ho objednal do Colorado pre svojich blízkych, odpovedá Ing. Slavomír Horváth.

Sú nejaké limity, ktoré v rámci produktu „Kniha života“ zatiaľ neposkytujete?

Textové a obrazové informácie „Kniha“ sme sa rozhodli z pietneho aktu prezentovať v čierno-bielom zobrazovaní. Taktiež kvôli zachovaniu piety na cintorínoch zariadenie neprezentuje zvukové informácie napriek tomu, že to jeho technológia umožňuje.

(mli)

Úmrtie pri dopravnej nehode

Čo všetko sa deje, ako ďalej postupovať, na čo máte právo?

Stratili ste blízkeho príbuzného pri dopravnej nehode?

Policačné štatistiky ukazujú, že v uplynulom roku 2012 sa na Slovensku stalo 13 936 dopravných nehôd, z toho 264 bolo smrteľných. Je to pokles o 30 nehôd oproti roku 2011. Ako vlastne prebieha policajné vyšetrovanie pri smrteľnej nehode a akým spôsobom vedia identifikovať telo zosnulého? To všetko sa dozviete v ďalšej časti nášho manuálu.

Manuál pre pozostalých 3. časť

V roku 2012 sa po prvýkrát Slovensku podarilo splniť záväzok Európskej únie a znížiť počet obetí dopravných nehôd pod stanovenú úroveň 305 ročne. Ide o historicky najnižší počet obetí dopravných nehôd za posledné roky.

Najmenej obetí dopravných nehôd

Na cestách zahynulo historicky najmenej ľudí, pri takmer 14-tisícoch dopravných nehodách došlo k 296 obetiam na životoch. Ako objasňuje Denisa Baloghová, hovorkyňa Prezídia policajného zboru SR, na výraznom znížení počtu usmrtených za rok 2012 sa najviac podieľal Prešovský kraj, kde bol zaznamenaný pokles o 14 usmrtených, Banskobystrický a Košický kraj s poklesom o 13 usmrtených a Bratislavský kraj s poklesom o jednu usmrtenú osobu. Kto je vlastne považovaný za obeť dopravnej nehody? „Podľa zákona o cestnej premávke sa na účely vedenia záznamov v evidencii dopravných nehôd považuje za usmrtenú osobu taká osoba, ktorá zomrela pri dopravnej nehode alebo na jej následky najneskôr do 24 hodín po nehode,“ spresňuje policajná hovorkyňa.

Prešetrovanie miesta nehody

Kto všetko je na miesto dopravnej nehody so smrteľnými následkami privolaný? Po prijatí oznámenia o dopravnej nehode pracovník operačného strediska vyšle na miesto nehody policajta príslušného na konanie o dopravných nehodách. Po príchode na miesto udalosti policajt neodkladne vykonáva najnutnejšie opatrenia na zabezpečenie miesta nehody a získava najmä základné údaje o nehode. „Pokiaľ príde na miesto nehody prvý (ešte pred príchodom „sanitky“), poskytuje prvú pomoc zraneným osobám on, a to podľa svojich možností a schopností. Ak je to potrebné, okamžite privolá napríklad zdravotnícku záchrannú službu, hasičskú a záchranný zbor, cestný záchranný systém,“ dodáva Denisa Baloghová.

Závisí to od situácie na mieste tragédie a od toho, koho pomoc je v tej chvíli nevyhnutná na odstránenie hroziaceho

mjr. Ing. Denisa Baloghová

nebezpečenstva vzniknutého pri nehode. Napríklad môže ísť o únik plynu, nebezpečné látky, ale aj označenie prekážky v cestnej premávke, riadenie cestnej premávky a prípadne aj jej odklon. Policajt tiež dbá na to, aby nedošlo k znehodnoteniu stôp a zmenám na mieste nehody.

Postup pri objasňovaní

Policajt ďalej vykoná obhliadku miesta dopravnej nehody, zameranú na zabezpečenie a zaistenie všetkých dôkazov, ktoré sú dôležité pre posúdenie príčin a objasnenie okolností. Zisťuje, aký podiel majú jednotliví účastníci na vzniku a zavinení nehody, prípadne aj podiel vplyvov, ktoré ju mohli spôsobiť. Prihliada aj na prípadných očitých svedkov, ktorí môžu svojou výpoveďou prispieť k objasneniu nehody a zisteniu vinníka. „Ak je to potrebné, policajt môže prizvať k obhliadke miesta nehody ďalšie osoby, ako napríklad správcu komunikácie, prokurátora, súdneho znalca, dopravného dispečera a podobne. Ďalej spracuje príslušnú dokumentáciu z miesta nehody, napríklad zaznamenané údaje o účastníkoch, ich vozidlách, zhotoví náčrtok miesta dopravnej nehody, jej fotodokumentáciu tak, aby mohol následne riadne vykonať objasnenie,“ dodáva Denisa Baloghová.

Ak sa pri nehode v jednom aute nachádzalo viac ľudí, policajt sa ich opýta, či má vyznameniť ich rodinných príslušníkov. Pokiaľ je tam len jedna osoba, a tá nemôže zo zdravotných dôvodov kontaktovať príbuzných, polícia po vykonaní neodkladných úkonov zistí na nich kontakt a poskytne im potrebné informácie. Podobný postup platí aj v prípade zabezpečenia vozidla proti krádeži. Ak je v aute len jedna osoba a tá nevie zo zdravotných dôvodov zabezpečiť odtiahnutie vozidla či jeho zabezpečenie, urobí tak polícia. Čo však v prípade, ak nevíete, kde sa havarované auto nachádza? „Informovať sa

o tom môžete na operačnom stredisku príslušného okresného riaditeľstva Policajného zboru, alebo okresného dopravného inšpektorátu, ktoré riešilo dopravnú nehodu."

Identifikácia zosnulého

Za mŕtveho pri nehode možno považovať toho, u koho došlo k trvalému zastaveniu dýchania a srdcovej činnosti, čo musí potvrdiť lekár. Tiež vtedy, ak dôjde k nezvratnému vyhasnutiu všetkých funkcií mozgu. Lekár, ktorý vykonal prehliadku mŕtveho tela, vyplní potom list o prehliadke mŕtveho a štatistickom hlásení o úmrtí. Identifikácia obetí pri dopravnej nehode si však často vyžaduje dlhší čas. „Na identifikáciu usmrtenej osoby sa môžu využiť účastníci dopravnej nehody. Napríklad spolujazdci vo vozidle, prípadne možno použiť zaistené stopy a dôkazy z miesta nehody, napríklad doklady totožnosti. Medzi ďalšie spôsoby zisťovania identifikácie patrí najmä fotografovanie, zhotovenie obrazových záznamov, snímání odtlačkov prstov, vonkajšie meranie tela, zisťovanie zvláštnych telesných znamení atď."

Pitvu môže nariadiť aj polícia

Zaujímá nás, či je nariaďovanie pitvy v prípade úmrtia pri nehode bežnou praxou. Dozvedáme sa, že prehliadka a pitva mŕtvoly je vymedzená v paragrafe 156 Trestného poriadku a používa sa ako dôkazný prostriedok na objasnenie skutočností dôležitých pre trestné konanie. O nariadení pitvy rozhoduje prehliadajúci lekár, vyšetrovateľ, či iný kompetentný policajt prítomný na mieste nálezú mŕtveho tela. Ako príbuzní zosnulého nemáte právo zasahovať do tohto úkonu. Pitva totiž musí byť vykonaná vždy, ak sú okolnosti smrti nejasné, mŕtva osoba zomrela v dôsledku úrazu, dopravnej nehody alebo spáchala samovraždu. Tiež v prípade, ak je podozrenie, že na smrti človeka mohla mať podiel iná osoba a prehliadkou tela to nie je možné vylúčiť. Pokiaľ je pitva nariadená políciou, výsledky musia potvrdiť dvaja súdni znalci, ktorí za závery medicínskych dôkazov nesú osobnú zodpovednosť.

Pripravila Zuzana Voštenáková

Čo možno chápať pod pojmom dopravná nehoda?

Dopravná nehoda je udalosť v cestnej premávke, ktorá sa stane v priamej súvislosti s premávkou vozidla, a pri ktorej sa zraní alebo usmrtí osoba. Tiež, ak sa poškodí cesta alebo všeobecne prospešné zariadenie. Ďalej, pokiaľ uniknú nebezpečné látky, alebo ak vznikne na vozidlách a majetku škoda vyššia ako 3 990 eur. O dopravnú

nehodu ide aj vtedy, ak je niektorí z účastníkov pod vplyvom alkoholu, inej návykovej látky, prípadne ak sa účastníci škodovej udalosti nedohodli na jej zavinení. V týchto prípadoch treba zavolať políciu.

Vyberáme z policajných štatistík za rok 2012

- Najviac nehôd, 4 924, v minulom roku bolo zavinených porušením povinností vodiča. Zomrelo pri nich 69 ľudí, 304 sa ťažko zranilo a 1 350 bolo ľahko zranených.
- Pod vplyvom alkoholu bolo 865 nehôd, čo do závažnosti následkov na usmrtených osobách tvorí 23,3 %.
- Druhou najčastejšou príčinou je nedovolená rýchlosť jazdy – polícia evidovala 2 177 nehôd (o život prišlo 110 ľudí, 256 sa ťažko zranilo a 1 080 bolo ľahko zranených).
- Z hľadiska následkov ďalšou príčinou je nesprávny spôsob jazdy (574 nehôd), pri ktorých bolo 36 ľudí usmrtených, 77 ťažko a 315 ľahko zranených.
- Pod vplyvom alkoholu bolo 76 nehôd, čo do závažnosti následkov na usmrtených osobách tvorí 12,2 %.

Mŕtvych pribudlo najviac v Trnavskom kraji

- Trenčiansky kraj – 1 244 nehôd, 32 obetí
- Žilinský kraj – 1 967 nehôd, 42 obetí
- Prešovský kraj – 2 175 nehôd, 30 obetí
- Bratislavský kraj – 2 404 nehôd, 26 obetí
- Trnavský kraj – 1 315 nehôd, 49 obetí
- Nitriansky kraj – 1 677 nehôd, 42 obetí
- Banskobystrický kraj – 1 487 nehôd, 37 obetí
- Košický kraj – 1 666 nehôd, 38 obetí

Zdroj: Prezídium Policajného zboru SR

Keď za múrmi väznice zomrie odsúdený ...

pripravil PhDr. Marcel Lincényi, PhD., foto archív ZVJS

Úmrtia neobchádzajú ani obvinených a odsúdených Slovákov. V minulom roku zomrelo 21 osôb v ústavoch na výkon väzby, ústavoch na výkon trestu odňatia slobody, ústavoch na výkon trestu odňatia slobody pre mladistvých a nemocniciach pre obvinených. S generálnym riaditeľom Zboru väzenskej a justičnej stráže plk. Mgr. Eugenom Balkom sme sa rozprávali o tom, aký je postup, keď za múrmi výkonu väzby či odňatia slobody zomrie väznená osoba.

• Koľko je aktuálne obvinených a odsúdených v slovenských väzniciach?

Aktuálne sa v rámci Slovenskej republiky v 18-tich slovenských väzniciach nachádza viac ako 10 000 väznených osôb, z toho viac ako 1 300 obvinených a takmer 9 000 odsúdených.

• Aký počet úmrtí registruje vo svojich ústavoch Zbor väzenskej a justičnej stráže za rok 2012?

V roku 2012 bolo v ústavoch Zboru väzenskej a justičnej stráže zaznamenaných 21 úmrtí väznených osôb.

• Aký je priemerný vek zomrelých v slovenských väzniciach?

V roku 2012 bol priemerný vek zosnulých pri úmrtí takmer 50 rokov, pri samovraždách je to viac ako 40 rokov.

• Sú zomrelí vo väzniciach podrobení súdnej pitve, aby bolo vylúčené cudzie zavinenie?

Áno, v súvislosti s každým úmrtím je vykonávaná patologická pitva.

• K akým príčinám úmrtí najčastejšie dochádza v slovenských väzniciach?

Najčastejšou príčinou úmrtí sú kardiovaskulárne zlyhania a nádorové ochorenia.

• Aké opatrenia existujú v ústavoch, aby sa eliminovali samovraždy obvinených a odsúdených?

Pre účelné zaobchádzanie s obvinenými alebo odsúdenými, u ktorých personál, podieľajúci sa na zaobchádzaní, objektívnym

plk. Mgr. Eugen Balko,
generálny riaditeľ ZVJS

spracovaním získaných informácií (napríklad z korešpondencie, individuálneho pohovoru, vstupnej lekárskej prehliadky; pri prijímaní obvineného alebo odsúdeného do výkonu väzby alebo výkonu trestu od príslušníkov Policajného zboru alebo samotného obvineného alebo odsúdeného; z posúdenia jeho aktuálneho psychického stavu, zdravotného stavu, záverov psychologického alebo psychiatrického vyšetrenia alebo iných zdrojov) vyhodnotí zvýšené riziko sebaopoškodenia a samovraždneho konania, sa nariaďuje zvýšená pozornosť, zvýšený dohľad alebo monitorovanie.

• Média nezriedka informujú o samovraždách. Aký je percentuálny počet samovražd z celkového počtu úmrtí vo väzniciach?

V roku 2012 bolo zaznamenaných 5 samovražd väznených osôb.

• Aký je postup, keď príslušníci zboru väzenskej a justičnej stráže zistia úmrtie odsúdeného respektíve obvineného? Ostáva telo zomrelého na cele, alebo je prevezené do nemocnice pre obvinených a odsúdených?

Po zistení úmrtia je privolaný ošetrojúci lekár, obhliadajúci

Justičný palác a väznica, komplex v Bratislave

Len rok po Leopoldove začala fungovať väznica v Ilave (1856). V súčasnosti má kapacitu 672 osôb. Do roku 1986 tu bolo okrem iných i oddelenie na výkon trestu odňatia slobody prestarnutých odsúdených, trvale nemocných a pre invaliditu neschopných vykonávať akúkoľvek prácu. Ústav v súčasnosti zabezpečuje výkon väzby a najmä výkon trestu odňatia slobody odsúdených mužov zaradených do stredného a maximálneho stupňa strázenia, ako aj tých, ktorým boli uložené doživotné tresty. Celý objekt ústavu je historickou pamiatkou.

lekár a príslušníci Policajného zboru, ktorí postupujú v zmysle Trestného poriadku.

• Majú ústavy na výkon trestu obhliadajúcich lekárov, respektíve spolupracujete s obhliadajúcimi lekármi Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou?

Ústavy spolupracujú s obhliadajúcimi lekármi Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou.

• Je telo zosnulého uložené v chladiacom boxe ústavu na výkon trestu, alebo je telo prevezené na niektoré z pracovísk súdneho lekárstva?

Telo zosnulého je ihneď po vykonaní potrebných úkonov prevezené na príslušné pracovisko súdneho lekárstva.

• Kto zabezpečuje prevoz zomrelého z väznice na ústav súdneho lekárstva, väzenská a justičná stráž alebo pohrebná služba?

Pohrebná služba.

• Disponuje väzenská a justičná stráž autom s chladiacim boxom? Za akých podmienok môže vstúpiť vozidlo pohrebnej služby do ústavu na výkon trestu?

Zbor väzenskej a justičnej stráže nedisponuje takýmto autom. Vstup civilných osôb a civilných motorových vozidiel do stráženého objektu je realizovaný v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi a internými predpismi tak, aby bola zaisťovaná maximálna bezpečnosť.

• Kto zabezpečuje vybavovanie pohrebu zomrelého vo väznici, Zbor väzenskej a justičnej stráže či pozostalí?

Pohreb si zabezpečujú príbuzní, pričom v prípade potreby na jeho zabezpečení participuje aj Zbor väzenskej a justičnej stráže.

• Čo v prípade zomrelého vo väznici, ktorý nemá blízkych z dôvodu, že bol odsúdený na doživotie. Kto bude hradiť jeho pohreb?

Pohreb zabezpečí ústav v spolupráci s príslušnou obcou alebo mestom.

• Majú právo sa spoluväzni zúčastniť pohrebu, ak o to požiadajú?

Opustenie ústavu je možné realizovať len za podmienok stanovených zákonom. Za dlhodobé pozitívne výsledky dosahované pri plnení programu zaobchádzania, resp. plnení pracovných povinností je možné odsúdenému v strednom a minimálnom stupni strázenia udeliť disciplinárnu odmenu vo forme mimořiadneho voľna na opustenie ústavu. V otvorenom oddelení sa odsúdenému môže zároveň povoliť vychádzka mimo ústavu.

-mli-

Ústav na výkon trestu odňatia slobody pre mladistvých - Sučany

UITVAART GORINCHEM 2012

reportáž Petra Kicoša

Holandsko – jedna z najvýkonnejších ekonomík Európy a celého sveta. Krajina skoro o 20 % menšia ako Slovensko a z jednej tretiny ležiaca pod úrovňou Severného mora. Najvyšší kopec v krajine sa pýši výškou 322,7 m. nad m. a zvyšok krajiny sú len rozľahlé roviny. S minimálnymi štátnymi obmedzeniami a zásahmi sa holandská ekonomika radí medzi veľmi otvorené a liberálne. Šesťnásť a pol milióna obyvateľov žijúcich na tak malom priestore sa môže pochváliť jednou z najvyšších životných úrovní vo svete. Ich liberálna politika názorovo ovláda celú spoločnosť a tak sa spolu prenesme do kultúry pochovávania zhrnutú vo výstave UITVAART GORINCHEM 2012, ktorá sa koná len raz za štyri roky.

Žijete na vidieckej usadlosti, do mesta sa Vám nechce, rodina nie je veľmi veľká, ale chcete dôstojnú poslednú rozlúčku so svojim príbuzným priamo u Vás na záhrade? V Holandsku to nie je problém. Stačí len nájsť pohrebnú službu, ktorá vlastní prenosný Dom smútku na podvozku kamiónového ťahača.

Katafalk, ozvučenie, nasvietenie i priestor na súkromnú rozlúčku sú samozrejmosťou. Obrad sa tak môže začať na vami vybranom mieste.

Inklinujete viac k americkej kultúre, alebo k európskej? Podľa vášho rozhodnutia si nájdete pohrebnú službu, ktorá vám ponúkne ako pohrebné vozidlo Lincoln, Cadillac, Chevrolet, Mercedes, Jaguar, alebo Rolls Royce. Podľa vyjadrenia zástupcu riaditeľa holandskej poisťovne Nuvema, Emila de Jong: „Výber pohrebného vozidla je v Holandsku pre pozostalých veľmi dôležitý, vytvára spoločenský štátut a odzrkadľuje postavenie rodiny v spoločnosti.“

Vypichovaná ikebana zo živých kvetov je nielen súčasťou rakvy, ale aj strechy pohrebného vozidla. Pri bližšom preverení cien zisťujeme, že začínajú od cca 70,- € a končia na hranici okolo 700,- €. Ceny za živé vence sa pohybujú od 80,- € do približne 500,- € a viazaná smútočná väzba v priemere stojí cca 50,- €.

Tradičné kvety sú biele ruže, fialie, karafiáty a kálie. Žiadané sú úpravy kytíc do tvaru slzy, diamantu a jednoduchých priamok.

S poukazom na poľnohospodársku minulosť krajiny, vítal pred bránami výstaviiska všetkých návštevníkov živý býk zapriahnutý do dobového pohrebného povozu, čo mnohým rodným Holanďanom pripomenulo minulosť spojenú s bežným životom a poslednou rozlúčkou so zosnulým.

Žili ste motorkárskym životom? Harley Davidson bola vaša životná filozofia? Nie je problém a vaša posledná cesta v rakve bude v sajdke motorky Harley Davidson.

V rakvách prevláda drevo a prírodné materiály. Tvary sú netradičné, pre konzervatívneho slovenského občana až neprijateľné, ale po spoznaní otvorenosti Holanďanov úplne normálne. V niektorých tvaroch by ste márne hľadali logiku, ale pre holandskú kultúru pochovávania je to v poriadku.

Ceny truhel v pohrebných služieb sa pohybujú bežne nad hranicou 1500,-€. Truhlu však môžete oveľa lacnejšie zakúpiť aj priamo u výrobcov a dodávateľov pohrebným ústavom.

V Holandsku si môžete vyrobiť truhlu aj sami. Technické podmienky nájdete na každom pohrebnom ústave. Rakva určená ku kremácii nesmie obsahovať plasty a kovy s výnimkou madiel a spojovacej techniky.

Do truhel je zakázané vkladať mobily a rôzne moderné prehrávače zvuku a obrazu.

V poslednom čase sa presadzuje ekológia, truhly sa vyrábajú napr. z lisovaných stebiel slamy a iných prírodných materiálov.

V prípade, že chcete vynikať medzi pohrebnými službami a ponúkať viac ako iba pohrebné vozidlo, je možné kúpiť pohrebný koč vyrábaný v tradičnom prevedení, ale modernou technológiou. Vyzerá presne ako dobový originál.

Veľká časť bola venovaná tanato-praxi a sanitárnej technológii v anatomicke-patologickej praxi. Ceny vystavených vzoriek boli akciové a tak profesionálny umývací stôl v nerezevom prevedení s odtokom stál iba za 1800,- €, no bežne stojí cez 4000,- €.

Ďalších 300 fotografií z výstavy **UITVAART 2012** nájdete na **www.lauk.sk** v kolónke: **Navštívili sme.**

Nad bezpečným a zdraviu neškodným pracovným prostredím, pracovnými podmienkami a pracovnoprávnymi vzťahmi na Slovensku bdie Národný inšpektorát práce. Pracovné úrazy sa našťastie v pohrebníctve vyskytujú len zriedkakedy, avšak inšpektori zistili viaceré nedostatky vo vyhradených technických zariadeniach, či prevádzkových budovách. O aktuálnej situácii BOZP v pohrebníctve, ako aj o aktuálnej legislatíve sme sa rozprávali s generálnym riaditeľom Národného inšpektorátu práce **Ing. Andrejom Gmitterom**.

Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci v pohrebníctve

Systém inšpekcie práce v oblasti BOZP, pracovných podmienok a pracovnoprávných vzťahov je uskutočňovaný orgánmi inšpekcie práce v Slovenskej republike v súlade so zákonom č.125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a ďalšími súvisiacimi všeobecne záväznými právnymi predpismi. Aké úlohy vyplývajú z tohto zákona pre pohrebné služby a krematóriá?

Zákon č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce) je kompetenčným zákonom, to znamená, že vymedzuje rozsah inšpekcie práce a kompetencie orgánov štátnej správy v oblasti inšpekcie práce. Z tohto zákona nevyplývajú žiadne úlohy pre pohrebné služby. Pre oblasť bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci vyplývajú určeným subjektom povinnosti vymedzené zákonom č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ako aj ďalšími právnymi predpismi a ostatnými predpismi na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Zákon o BOZP sa vzťahuje na zamestnávateľov a zamestnancov vo všetkých odvetviach výroby aj nevýrobnej sféry. Škála predpisov upravujúcich oblasť BOZP je rozsiahla, preto je zložitá zjednodušené vyspecifikovať len tie, ktoré sa týkajú výlučne pohrebných služieb či krematórií (zákony, vyhlášky, nariadenia upravujúce oblasť BOZP sú uvedené na www.nip.sk).

Vláda Slovenskej republiky uznesením č. 114 z 20. februára 2008 schválila koncepciu bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 až 2012. K akým zmenám v oblasti inšpekcie práce a orgánoch štátneho dozoru došlo implementáciou tejto koncepcie?

Hlavným zámerom Koncepcie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 až 2012 bolo znížiť mieru pracovnej úrazovosti do konca roku 2012 o 25 %. Snahou Národného inšpektorátu práce a inšpektorátov práce v spolupráci s ďalšími štátnymi orgánmi (napr. regionálne úrady verejného zdravotníctva) bolo

Pracovníci inšpektorátu v teréne, foto archív NIP

naplnenie tohto hlavného cieľa predovšetkým vykonávaním preventívnych opatrení ako aj konkrétnych programov (program Bezpečný podnik, propagácia prevencie v oblasti BOZP v médiách, organizovanie bezplatných prednášok s tematikou ochrany a bezpečnosti práce a pod.).

Jedným z poslání inšpekcie práce je vykonávanie štátneho dozoru nad plnením povinností vyplývajúcich z ustanovení predpisov, určujúcich požiadavky v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, bezpečnosti výrobných a pracovných systémov, pracovných podmienok a pracovnoprávných vzťahov. Kedy a ako často vykonáva Národný inšpektorát štátny dozor?

Národný inšpektorát práce v zmysle zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce je orgánom štátnej správy v oblasti inšpekcie práce, nevykonáva však inšpekciu práce. Jeho úlohou je najmä riadiť a kontrolovať inšpektoráty práce, zjednocovať a racionalizovať pracovné metódy inšpektorov práce. Vykonávanie inšpekcie práce v rozsahu ustanovenom zákonom a vykonávanie dohľadu zabezpečujú inšpektoráty práce, ktoré majú krajskú pôsobnosť.

Inšpekciou práce sa rozumie:

a) dozor nad dodržiavaním

1. pracovnoprávných predpisov, ktoré upravujú pracovnoprávne vzťahy, najmä ich vznik, zmenu a ukončenie, mzdové podmienky a pracovné podmienky zamestnancov vrátane pracovných podmienok žien, mladistvých, domáckych zamestnancov, osôb so zdravotným postihnutím a osôb, ktoré nedovršili 15 rokov veku a kolektívne vyjednávanie,
2. právnych predpisov, ktoré upravujú štátnozamestnanecké vzťahy,
3. právnych predpisov a ostatných predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci vrátane predpisov upravujúcich faktory pracovného prostredia,

Generálny riaditeľ Národného inšpektorátu práce
Ing. Andrej Gmitter

4. právnych predpisov, ktoré upravujú zákaz nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania,
5. záväzkov, ktoré vyplývajú z kolektívnych zmlúv,
6. osobitného predpisu zamestnávateľov v rozsahu jeho povinností uzatvoriť zamestnávateľskú zmluvu, platiť a odvádzať príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie za zamestnanca vykonávajúceho práce zaradené orgánom štátnej správy na úseku verejného zdravotníctva do tretej alebo štvrtej kategórie podľa osobitného predpisu, a za zamestnanca, ktorý vykonáva práce tanečného umelca alebo hudobného umelca, ktorý vykonáva profesiu hráča na dychový nástroj,
- b) vyvodzovanie zodpovednosti za porušovanie predpisov uvedených v písmene a) a za porušovanie záväzkov vyplývajúcich z kolektívnych zmlúv,
- c) poskytovanie bezplatného poradenstva zamestnávateľom, fyzickým osobám, ktoré sú podnikateľmi a nie sú zamestnávateľmi, a zamestnancom v rozsahu základných odborných informácií a rád o spôsoboch, ako najúčinnnejšie dodržiavať predpisy ustanovené v písmene a).

Výkon inšpekcie práce sa realizuje predovšetkým na základe úloh z ročných plánov, mimoriadnych úloh, podnetov, šetrenia udalostí, jadrového dozoru, účasti na kolaudačných konaniach atď.

Vykonáva Národný inšpektorát práce štátny dozor v pohrebných ústavoch, krematóriách či cintorínoch? V akých prípadoch?

Inšpektoráty práce vykonávajú inšpekciu práce aj v pohrebných ústavoch, krematóriách a na cintorínoch a to v rozsahu vymedzenom ustanovením § 2 ods. 1 zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce. Ide najmä o oblasť pracovnoprávných vzťahov, nelegálneho zamestnávania, oblasť bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ale aj o oblasť povoľovania a kolaudácie stavieb a ich zmien.

Koľko kontrol uskutočnil Národný inšpektorát práce

v pohrebných ústavoch a krematóriách na Slovensku v roku 2012? S akým výsledkom skončili tieto inšpekcie?

Inšpektoráty práce v roku 2012 vykonali 13 inšpekcií práce v pohrebných ústavoch a krematóriách. V období posledných 5 rokov (2008 – 2012) bolo inšpekciou práce skontrolovaných spolu 54 subjektov z oblasti pohrebníctva (viď. Tabuľka 1) – najviac v Nitrianskom a Bratislavskom kraji. Kontrolované subjekty spadali podľa počtu zamestnancov do kategórie do 9 zamestnancov.

Počet skontrolovaných subjektov						
Kraj	Rok					
	2008	2009	2010	2011	2012	Spolu
Bratislavský	2	1	1	1	4	9
Trnavský	0	1	1	0	2	4
Trenčiansky	1	2	1	1	2	7
Nitriansky	2	1	5	3	3	14
Žilinský	1	2	0	2	2	7
Banskobystrický	1	1	1	1	0	4
Prešovský	2	1	1	1	0	5
Košický	0	2	2	0	0	4
Spolu	9	11	12	9	13	54

Tabuľka č. 1

Dá sa povedať, aké sú najčastejšie porušenia zamestnávateľov v pohrebníctve v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci?

Najčastejšie zisťovanými nedostatkami sú najmä nedostatky v oblasti porušení ustanovení zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a porušenia ustanovení vyhlášky o vyhradených technických zariadeniach (ďalej len „VTZ“). Nedostatky v tejto oblasti sa týkajú hlavne neoverovania bezpečnosti VTZ (elektrických, tlakových, plynových, zdvíhacích) odbornými prehliadkami a skúškami a úradnými skúškami. Problémom v tejto oblasti je dlhodobá evidencia VTZ – jej nedostatočné vedenie, nevykonávanie aktualizácie dokumentácie. Časté sú nedostatky v oblasti prevádzkových budov a objektov – ich stavu z pohľadu bezpečnosti. V oblasti všeobecnej bezpečnosti je jedným z najčastejšie zistených nedostatkov ten, že písomný dokument o posúdení rizika, ktorý je zamestnávateľ povinný vypracovať, nie je vypracovaný tak, aby tam boli zohľadnené všetky činnosti podľa druhu práce vykonávanej zamestnancami. Často sú práve posúdenia rizika spracované zo strany zamestnávateľov formálne a povrchné bez zohľadnenia skutočných, reálnych rizík na pracovisku pri výkone jednotlivých pracovných činností (viď. Tabuľka 2). Na zlepšenie podmienok v oblasti BOZP u zamestnávateľov je bezpodmienečne nutné zaviesť funkčný systém kontroly dodržiavania predpisov BOZP, pracovných postupov, používania potrebných OOPP (osobných ochranných pracovných prostriedkov).

Počet zistených nedostatkov						
Kraj	Rok					
	2008	2009	2010	2011	2012	Spolu
Bratislavský	3	0	3	0	2	8
Trnavský	0	4	4	0	1	9
Trenčiansky	2	0	4	6	8	20
Nitriansky	10	10	31	3	0	54
Žilinský	0	6	0	11	0	17
Banskobystrický	2	11	3	2	0	18
Prešovský	1	1	0	0	0	2
Košický	0	3	2	0	0	5
Spolu	18	35	47	22	11	133

Tabuľka č. 2

Národný inšpektorát práce ďalej vykonáva dozornú činnosť v oblasti sociálnej legislatívy, pracovnoprávných vzťahov a nelegálneho zamestnávania. Môžete zhodnotiť kvalitu pohrebných a kremačných služieb v tejto oblasti? Zistil inšpektorát práce nejaké porušenia?

V roku 2012 pri výkonoch inšpekcie práce bolo zistených 11 nedostatkov, z toho 10 nedostatkov týkajúcich sa BOZP

a 1 nedostatok týkajúci sa pracovnoprávných vzťahov (viď Tabuľka 3). Nelegálna práca bola za obdobie 5 rokov zistená len v 2 prípadoch a to v roku 2010.

Počet zistených nedostatkov						
Druh nedostatku (objekt)	Rok					
	2008	2009	2010	2011	2012	Spolu
OOPP	0	0	0	0	1	1
Riadenie BOZP	0	5	7	0	1	13
Organizácia práce	0	0	1	0	0	1
Prevádzkové budovy a objekty	11	12	5	5	7	40
Vyhradené technické zariadenia	6	4	25	10	1	46
Špeciálne stroje a zariadenia	0	0	0	3	0	3
Činnosti (napr. stavebné a zemné práce)	0	5	0	0	0	5
Pracovnoprávne a mzdové predpisy	1	6	9	3	1	20
Trhový dohľad	0	3	0	1	0	4
Spolu	18	35	47	22	11	133

Tabuľka č. 3

Aké maximálne pokuty hrozia za porušenia v oblasti inšpekcie práce?

Podľa zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce sú inšpektoráty práce oprávnené ukladať pokuty, ktorých výška je uvedená v ustanoveniach § 19 a § 20 tohto zákona. Vo všeobecnosti je možné uviesť, že za porušenie predpisov v oblasti pracovnoprávných vzťahov či BOZP hrozia zamestnávateľom sankcie až do výšky 100 000 eur. V prípade nelegálneho zamestnávania od 2 000 do 200 000 eur.

Do akej miery majú zamestnanci v pohrebníctve bezpečné a zdravie neškodné pracovné prostredie?

Každý zamestnávateľ, aj zamestnávateľa v oblasti pohrebníctva, majú zákonnú povinnosť vykonávať opatrenia so zreteľom na všetky okolnosti týkajúce sa práce a v súlade s právnymi predpismi a ostatnými predpismi na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ako aj zlepšovať pracovné podmienky a prispôbovať ich zamestnancom. Všeobecné povinnosti zamestnávateľa v oblasti BOZP sú uvedené v § 6 zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, povinnosti v oblasti pracovnoprávných vzťahov vyplývajú zamestnávateľovi najmä zo Zákonníka práce.

Mieru bezpečného a zdravie neškodného pracovného prostredia, ako uvádzate vo svojej otázke, vytvára svojim zamestnancom zamestnávateľ – záleží teda od neho, či spĺňa všetky právnymi predpismi ustanovené požiadavky a tým vytvára pre svojich zamestnancov bezpečné a zdravé pracovné prostredie.

Má Národný inšpektorát práce inšpektorov zameraných špeciálne na oblasť pohrebníctva?

Inšpektoráty práce, ktoré vykonávajú inšpekčnú činnosť, nemajú inšpektorov práce zameraných špeciálne na oblasť pohrebníctva. Inšpektori práce sú špecializovaní napr. na oblasť vyhradených technických zariadení (elektrických, zdvíhacích, tlakových, plynových), na oblasť stavebníctva, na oblasť pracovnoprávných vzťahov a pod. Rámcovým cieľom inšpekcie práce je svojou činnosťou okrem iného aktívne prispievať k vytváraniu bezpečného a zdravie neškodného pracovného prostredia, k všestrannému skvalitňovaniu podmienok práce, či k rešpektovaniu požiadaviek ustanovujúcich pracovnoprávne vzťahy, upravované najmä Zákonníkom práce a súvisiacimi predpismi.

Národný inšpektorát práce taktiež sleduje pracovnú úrazovosť. Disponujete štatistikou pracovnej úrazovosti v oblasti kremačných a pohrebných služieb?

Informačný systém ochrany práce zahŕňa oblasť pracovnej úrazovosti, ktorú je možné rozčleniť aj podľa Štatistickej klasifikácie ekonomických činností, čiže aj v oblasti kremačných a pohrebných služieb (viď. Tabuľka 4).

Počet pracovných úrazov v rokoch 2008 - 2012 v Slovenskej republike (ŠKEČ 9603 pohrebníctvo) v zmysle ustanovení § 17 zákona č. 124/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov v organizáciách v pôsobnosti inšpekcie práce v zmysle zákona č. 125/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov

Druh pracovného úrazu		Počet pracovných úrazov v roku					
		2008	2009	2010	2011	2012	Spolu
Pracovný úraz	z toho	5	4	2	2	1	14
		0	1	0	0	0	1
		0	0	0	0	0	0
		0	1	0	0	0	1
	Registrované pracovné úrazy	5	3	2	2	1	13

Počet pracovných úrazov v rokoch 2008 - 2012 v Slovenskej republike							
Druh pracovného úrazu		Počet pracovných úrazov v roku					
		2008	2009	2010	2011	2012	Spolu
Pracovný úraz	z toho	11 696	9 227	9 181	8 826	7 946	46 876
		2 595	2 144	2 060	1 867	206	8 872
		80	44	48	39	51	262
		241	148	162	137	155	843
	Registrované pracovné úrazy	9 101	7 083	7 121	6 959	7 740	38 004

Tabuľka č. 4

Je možné povedať, akým typom úrazov najčastejšie dochádza v kremačných a pohrebných službách?

Za obdobie rokov 2008 až 2012 bolo v oblasti pohrebníctva 13 registrovaných pracovných úrazov, t. j. pracovných úrazov s pracovnou neschopnosťou zamestnanca trvajúcou viac ako 3 dni a 1 závažný pracovný úraz s ťažkou ujou na zdraví (rok 2009). Zdrojom úrazov ako aj zdroje pádov zamestnancov sú pracovné priestory (kód IV vyhláškyč.500/2006 Z. z.).

Prečo na Slovensku napríklad pracovníci cintorínov nenosia pri výkopoch hrovej jamy na hlavách ochranné prilby tak, ako pracovníci pri výkopových prácach na stavbe?

Zamestnávateľ v zmysle zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci je povinný na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci vypracovať zoznam poskytovaných osobných ochranných pracovných prostriedkov na základe posúdenia rizika a hodnotenia nebezpečenstiev vyplývajúcich z pracovného procesu a z pracovného prostredia. V zmysle nariadenia vlády č. 395/2006 Z. z. je zamestnávateľ povinný poskytovať osobné ochranné pracovné prostriedky podľa „svojho“ uvedeného zoznamu a prehodnotiť zoznam vždy po posúdení vhodnosti poskytovaných OOPP podľa § 4 ods. 2 NV č. 395/2006 Z. z. Z uvedeného vyplýva, že právne predpisy stanovujú povinnosť zamestnávateľa analyzovať riziká pri práci a pre tieto riziká prideliť osobné ochranné pracovné prostriedky.

Aké choroby z povolania najčastejšie trápia zamestnancov pracujúcich v oblasti pohrebníctva?

Národný inšpektorát práce nedisponuje štatistickými údajmi výskytu a zadelenia chorôb z povolania resp. ohrozenia chorobou z povolania podľa Štatistickej klasifikácie ekonomických činností.

Rozprával sa PhDr. Marcel Lincényi PhD., foto: NIP

Národný inšpektorát práce

Masarykova 10, 040 01 Košice
Tel.: +421-55-7979902
Bezplatná protikorupčná telefonická linka
Národného inšpektorátu práce: 0800 500 205

dokončenie z minulého čísla

Ohrozovanie podzemného pohrebiska však neustalo ani v povojnových časoch. Zo strany predstaviteľov mesta bol vyvíjaný nátlak na dôslednú exhumáciu všetkých hrobov a konečnú likvidáciu podzemného priestoru. Väčšina obyvateľov ani netušila, čo sa skrýva pod povrchom cesty. Len občas vnímala zopár zvláštnych, čierno odetých mužov s pajesami, ktorí cez železný poklop uprostred cesty vstupovali alebo vystupovali z pohrebiska.

V roku 1982 kompetentné mestské úrady prijali rozhodnutie, že v rámci zrýchleniaestskej dopravy, vybudujú cez tunel trať električiek. V praxi to znamenalo, že koľajnice viedli ponad pohrebisko a priamo nad hrobmi bola zriadená zastávka električiek. Vstup k hrobom sa stal súčasťou tohto dopravného zariadenia. Veriaci Židia si napriek tomu neustále nachádzali cestu na toto posvätné pietne miesto. Prichádzali z celého sveta. Vracali sa k hrobu Chatama Sofera v Bratislave k vrúcnej modlitbe, na krátku prosbu, na vzdanie úcty. V októbri 1989, na výročie úmrtia slávneho rabína, ich prišlo také množstvo, že chodník a časť vozovky premenili dočasne na rušnú bratislavskú štvrť.

Nepriaznivý vplyv prenikajúceho vlhka, otrasy spôsobované dopravou ponad pohrebisko, ale aj vandalizmus ľudí nepriaznivo vplývali na zachované náhrobky a prispievali k dielu skazy. A v tejto neutešenej situácii začal svoje úsilie vyvíjať Medzinárodný výbor na záchranu hrobov mudrcov z Bratislavy: International Committee for Preservation of Gravesites of Geonai Pressburg – Bratislava. Hlavným iniciátorom bol prezident tejto organizácie pán A. Romi Cohn, Američan, pochádzajúci zo starej bratislavskej zbožnej židovskej rodiny. Napokon bola s mestom uzavretá zmluva. V praxi to znamenalo, že mesto Bratislava zorganizuje a zaplatí odklon koľajníc, medzinárodný výbor z vlastných prostriedkov vybuduje dôstojný Memorál, pričom sa počas prác na cintoríne bude rešpektovať Halacha, teda židovské náboženské predpisy. Po trojročnej úmornej, namáhavej príprave i samotnej realizácii rekonštrukcie bol dôstojný objekt Memorálu Chatama Sofera slávnostne otvorený 8. júla 2002 pre veriacich i pre návštevníkov tohto posvätného pietneho miesta.

Projekt Memorálu je dielom architekta Martina Kvasnicu. Sám, hlboko veriaci kresťan, dokázal pochopiť židovskú religiozitu a plne ju uplatniť v tomto diele, ktoré sa tak stalo dôstojným miestom posledného odpočinku, poskytujúci vyhovujúcim priestor aj pre modlitbu veriacich i hlboký umelecký zážitok pre návštevníkov. Vstupné priestory dotvoril netradičnou kovovou mrežou a bránou, ako aj rituálnym umývadlom akademický

sochár František Guldán. Memorial CH. S., židovský cintorín v Bratislave, sa tak stal v širšej platnosti symbolom rozmeru židovstva k histórii a večnosti, ale aj symbolom deštrukcie a obnovy, neúcty k hodnotám ale aj tolerancie a vzájomnej spolupráce. Uprostred cintorína sa ešte dnes týči hrob najslávnejšieho židovského duchovného vodcu svojej doby, frankfurtského rodáka Mosche Schreibera, zvaného Chatam Sofer (1762 – 1839).

V jeho blízkosti sa nachádzali miesta posledného odpočinku predstaviteľov tristoročnej slávnej histórie bratislavskej židovskej náboženskej obce, mohutný pamätník najoddanejšieho palatína Mosche Bettelheima. V tesnej blízkosti odpočívali dajan rabi Daniel Prosnitz, vrstovník štyroch bratislavských rabínov, rabi Mosche Meschullam Eger (1794 – 1801), geniálny učenec, muž legendárneho dôvtipu a pamäti, jeho predchodca, rabín Meir Barby (1764 – 1789), ktorý predstavoval vrchol rabínskej autority v Bratislave a bol vynikajúcim teológom ale aj svetský vzdelaný v lekárskej vede. Vedľa neho leží rabín Izák Ha-Lewi Landau, zvaný aj Izák Dukla, ktorý prispel k vysokej úrovni bratislavskej ješivy (1759 – 1762) a rabín Aki-ba Eger starší, ktorý zotrval na rabínskom poste v roku 1758 iba 11 dní, Mordechaj Tosk, ktorý pôsobil päťdesiat rokov ako pedagóg a znalec Talmudu, zomrel ako deväťdesiatročný v roku 1836. Najstarším rabínskym hrobom bol hrob Mosche ben Meir Charifa(1735 – 1758). Vedľa neho bol pochovaný veľký kazateľ, rabín Mordechaj Mochiach z Eisenstadtu, hrob jeho predchodcu rabína Wolfa Pollaka Jakerlsa padol za obeť povodni. Tu boli pochovaní význační predsedovia židovskej náboženskej obce Oppenheimovci, Theben – Mandel, Spira. Meir ben Simon, Michael Eliezer a Juda Leb ben Meir Pressburgerovci (prastrýkovia Heinricha Heineho), Leitesdorfer, A. D. Iritzer – jeho náhrobný kameň „vynikal výnimočnou krásou“, Brill – Brillin, Lemberger (rodina, z ktorej pochádzal aj Karol Marx), Pappenheim...

Toto miesto ročne navštevujú stovky veriacich z celého sveta, aby v tichu podzemia meditovali a vzdávali hold židovskej tradícii, aby strávili čas v modlitbách pri hrobe váženého učenca.

Článok pripravila Viera Kamenická SNM, foto Pavel Ondera

V roku 1845 zakúpila židovská náboženská obec pozemok pre nový ortodoxný cintorín na dnešnej Žižkovej ulici, ktorý ešte v rokoch 1869 a 1926 rozšírila. Prvý pohreb sa tu konal v roku 1846. Architektonická úprava cintorína bola realizovaná v tridsiatich rokoch 20. storočia podľa projektov vynikajúceho architekta Fridricha Weinwurma. Pochováva sa na ňom podnes.

Gréckokatolícky kostol v Ladomirovej

Drevených chrámov na Slovensku zapísaných do zoznamu Svetového kultúrneho dedičstva UNESCO je sedem.

Zo 17. storočia pochádza najstarší drevený artikulárny kostol v Leštínach, ďalším je evanjelický a. v. kostolík v Hronseku z 18. storočia. Tvrdošín je známy pôvodným gotickým dreveným rímsko-katolíckym kostolom z druhej polovice 15. storočia a koncom tohto storočia bol postavený najstarší typ dreveného kostola v Hervartove, ktorý si na Slovensku zachoval gotický charakter s mnohými autentickými prvkami. Kostol postavený v roku 1717 sa nachádza v Kežmarku a začiatkom 18. storočia bola postavená aj gréckokatolícka cerkev, ktorá je komorným vydaním obohacujúceho stretu východnej a západnej kultúry v Ruskej Bystrej. Najstaršia gréckokatolícka cerkev na Slovensku z roku 1658 sa nachádza v Bodružali. Siedmym kostolom patriacim do skupiny drevených chrámov slovenskej časti Karpatského oblúka, ktorý bol zapísaný pod číslom 1273, je drevený **chrám svätého Michala Archanjela v Ladomirovej**. Každý z chrámov je najlepším príkladom európskej drevenej religióznej architektúry od neskorého stredoveku do konca 18. storočia. Ich vzhľad, dekoráciu a konštrukciu od miestnych tradícií ovplyvnili aj štýly oficiálnych architektonických smerov gotiky, renesancie a baroka.

Chrám v Ladomirovej je chrámom byzantského obradu gréckokatolíckej cirkvi, ktorá svoj pôvod odvodzuje od byzantskej kresťanskej cirkvi, no od roku 1646 je súčasťou katolíckej cirkvi. S rímskokatolíckou a ďalšími východnými katolíckymi cirkvami je spojená cez spoločného najvyššieho kňaza, rímskeho pápeža vo Vatikáne. Odlišuje sa ale usporiadaním bohoslužieb, teológiou, spiritualitou, historickým a kultúrnym dedičstvom, ako aj vlastným cirkevným právom.

Gréckokatolícky drevený chrám v Ladomirovej leží na rovinatej pláni údolnej nivy riečky Ladomirky, pôvodne na okraji obce pri cintoríne. Pochádza z roku 1742. Zasvätený je sv. Archanjelovi Michalovi, ktorý sa v náboženskej tradícii zvykne nazývať kniežatom anjelov, anjelom spravodlivosti, strážcom Raja, ochrancom Kristovej Cirkvi. Na Slovensku je tento patrón chrámu najčastejšie uctievaným patrónom. Areál cirkvi je obohatený drevenou ohradou so vstupnou brámkou štvorcového pôdorysu krytou šindľom. Neďaleko stojí mladšia zvonica, ktorá svojou konštrukciou a vonkajším výrazom tvorí s chrámom jeden celok. Vonkajším tvarom sa viaže príslušnosť chrámu ku

gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku. Strecha sa rozčleňuje na tri vežičky, ktorými sa v exteriéri vyjadruje členenie vnútorných priestorov a ich funkcia. Tzv. lemkovský typ chrámu je charakteristický klesaním výšky veží. Najvyššia je veža (spravidla vo funkcii zvonice) nad vstupom do chrámu, stredná, objemovo mohutnejšia, kryje loď chrámu a najnižšia kryje priestor svätyne. Aj táto kompozícia je ukážkou spojenia cirkvi. Kompozícia prevzala od rímskokatolíckej cirkvi motív výraznej veže vo vstupnom priečelí, ale zachovala si grécky spôsob obradu. Odlišnosť spočíva vo vizuálnom oddelení svätyne s obradným stolom (prestol) od hlavnej lode. V nej sú sústredení veriaci ikonostasom, ktorý je výtvarne i obsahovo najvýraznejšou časťou grécko-katolíckeho chrámu. Je formálnou analógiou tzv. víťazného oblúka v rímsko-katolíckych chrámoch, ktorý tam oddeľuje presbytérium od hlavnej lode.

Svojou architektúrou sa chrám sv. Michala Archanjela v Ladomirovej radí k typu kostolov východného obradu. Na pozdĺžnej osi orientovanej od západu na východ má vysokú vežu so zvonnicou nad vstupom, ďalej širšiu štvorcovú loď a na východe menšie štvorcové presbytérium. Nad každým z priestorov vyrastá samostatná strecha. Nad vežou jednoduchá ihlanová, nad loďou a nad svätyňou stupňovité ihlanové strechy. Vrchol stiech na všetkých troch vežiach uzatvára rovnaký kompozičný motív zložený z troch do vrcholu zmenšujúcich sa cibulovitých bání preložených vertikálnymi prstencami a korunovaných ozdobne kovanými železnými krížmi. Steny chrámu a ozvučnej komory na veži sú z vonkajšej strany obložené zvislo kladenými doskami s úzkymi latkami prekrývajúcimi styčné škáry. Vysoké telo veže ako aj všetky strechy sú pokryté šindľom. V zvonovej komore veže nie sú žiadne zvony, pretože sú všetky v samostatnej zvonici v blízkosti chrámu. So zvonmi v Ladomirovej sa viaže mnoho legiend.

Počas prvej svetovej vojny zvykli zvony likvidovať vojaci. Kostolník sa preto rozhodol všetky zvony pochovať na cintoríne do jedného z nových hrobov. Podarilo sa mu ich tak uchrániť pred pretavením na zbrane. Taktiež sa trauje, že zvony sú symbolom spolupatričnosti. Keď sa náhodou vo svete stretnú dvaja rodáci z tejto oblasti, tak sa hovorí, že „patria pod ten istý zvon“. V Ladomirovej zvony neslúžia len na ohlásenie liturgii,

pohrebov, či ohlásenie úmrtia, ale aj na varovanie pred blížiacou sa búrku. Traduje sa, že zvony svojim zvukom rozbíjajú mračná, a tak ochránia obec pred poveternostnou katastrofou. Zvony by nemali zvoniť vtedy, keď vznikne požiar, pretože sú na ochranu iba pred búrku. V minulosti chrám skoro podľahol ohňu, presne v roku 1934, keď pri ňom vybuchol granát, ale statný kostolník, vzal vedro s vodou a zabránil tak veľkému nešťastiu, ku ktorému sa schyľovalo, pretože skoro 200-ročný chrám, ktorý sa skladá iba z dreva, by veľmi rýchlo vzbĺkol.

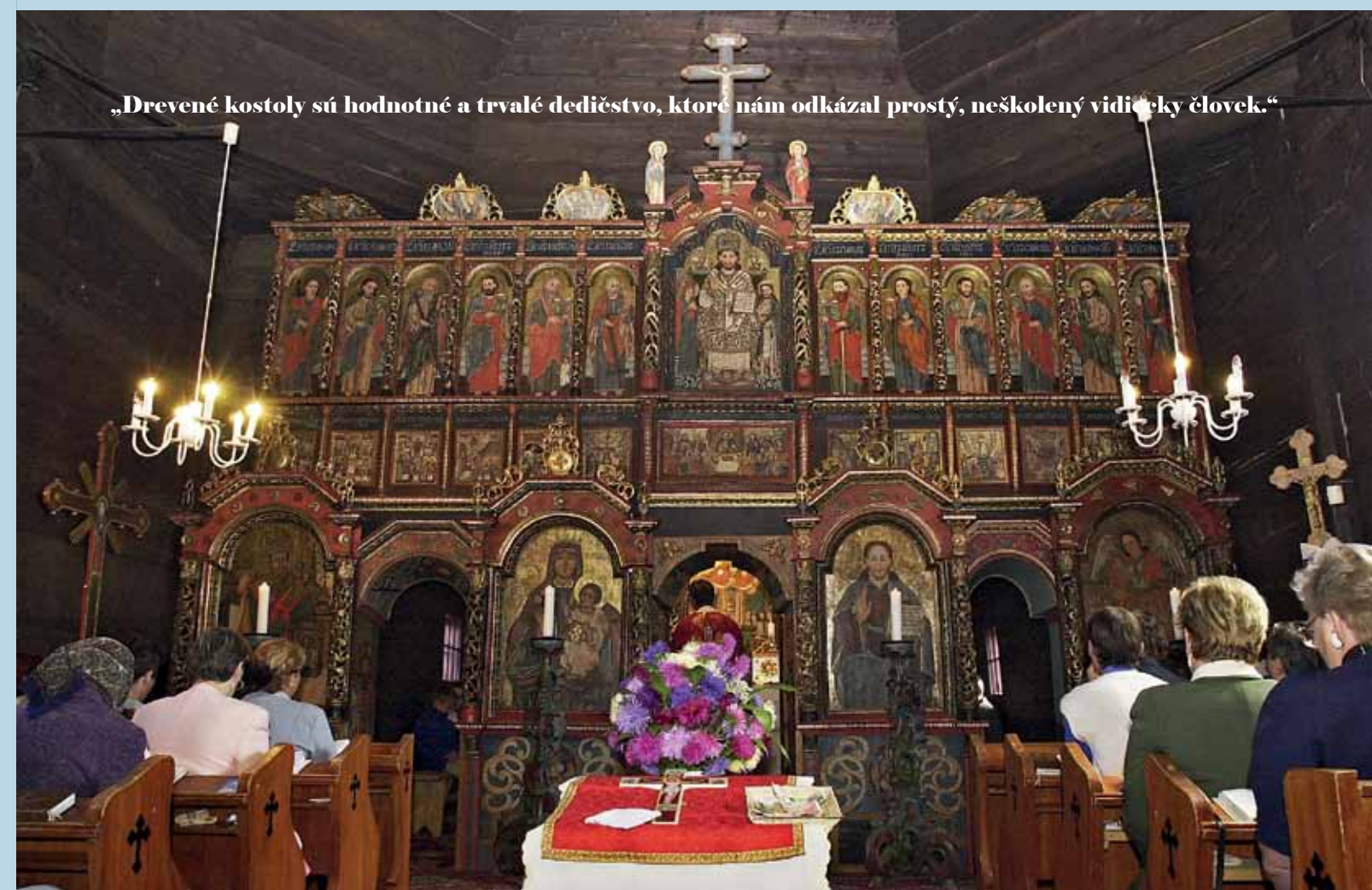
Pôdorys chrámu je zrubový a sleduje centrálny kompozičný princíp priestorov. V strede je mohutnejšia štvorcová loď. Z východnej i západnej strany sa k nej primkávajú pôdorysne rovnako veľké priestory. Na východe svätyňa, na západe nízka predsieň „obkročaná“ nezávislou stĺpikovo-rámovou konštrukciou veže. Loď od svätyne oddeľuje ikonostas. Vo svätyni je umiestnený prestol s oltárom. Do svätyne má vstup len kňaz, dianie vo svätyni je vnímateľné z lode chrámu cez dverné otvory, najmä cez tzv. cárske vráta, ktoré bývajú vyrezávané do formy bohato perforovanej ozdobnej mreže.

Samotný ikonostas ladomirského chrámu sa pokladá za jeden z najbohatších a najreprezentatívnych na Slovensku. Je zachovalý zo roku 1742, kedy bol postavený chrám. Na rozdiel od pomerne triezveho výrazu chrámovej architektúry v exteriéri je kompozične, farebne a najmä dekoratívne veľmi bohatý a jeho barokový nádych ešte pridáva na dominancii celého chrámu. Vo farebnosti prevláda červeno-zlatá prelínaná modrými popisnými doskami nad ikonami. To znásobuje iluzívnu hĺbku kazetových polí ikon aj horizontálnu kompozíciu ríms oddeľujúcich rady jednotlivých poschodí. Ikonostas je päťradový, v radoch nad sebou sú umiestnené významovo najvážnejšie zložky: dvojkrídlové vyrezávané a zlatené cárske dvere. Nad nimi sú ikony poslednej večere, Krista veľkňaza a motív ukrižovania. Rady ikon sú zoradené podľa záväzných pravidiel. Základný rad v prízemnej časti obsahuje ikony: sv. Mikuláša biskupa, Bohorodičky Hodigitrie s korunou, Krista Učiteľa, sv. Michala Archanjela ako

patróna chrámu. Medzi týmito ikonami sú drevené otvory do svätyne. V strede cárske dvere, po stranách tzv. diakonské dvere, ktoré nie sú obsadené krídlami. Druhý rad obsahuje ikony sviatkov (tzv. prazdniky), tretí rad ikony apoštolov, štvrtý rad tvoria medailóny prorokov. Piaty rad tvoria ikony na podstavcoch prízemného radu, pod prvou a pod patrociálnou ikonou.

Konštrukčno-technologickým zhotovením či výtvarným poňatím je chrám svätého Michala Archanjela prejavom rôznych etník. Zrodil sa zo vzájomného prieniku latinskej a byzantskej kultúry formou, aká sa v iných častiach Európy nevyskytuje. Jeho vzhľad a architektúra vyšli z miestnych tradícií, ale barokový nádych presahuje úžitkovú tvorbu. Cerkev v Ladomirovej tak patrí k najlepším príkladom európskej drevenej religióznej architektúry obdobia 18. storočia. Chrám bol poškodený v dôsledku udalostí druhej svetovej vojny alebo nepriaznivými vplyvmi počasia, a tak bol postupne opravovaný. Začiatkom tretieho tisícročia prešiel chrám komplexnou rekonštrukciou spolu s reštaurovaním ikonostasu, ktorá bola ukončená v roku 2006. Pravidelne sa tu konajú liturgické obrady. V čase mimo obradov je na požiadanie turistov a návštevníkov sprístupnený.

Pripravila Helena Schusterová v spolupráci s Mgr. Pavlom Semanom

„Drevené kostoly sú hodnotné a trvalé dedičstvo, ktoré nám odkázal prostý, neškolený vidiecky človek.“

AKTUÁLNE - PRE PRACOVNÍKOV V POHREBNÍCTVE!

Pandemická chrípka: Chráňte sa rúškami a rukavicami!

Na Slovensku v chrípkovej sezóne 2012/2013 zomreli už tri osoby (informácia do času našej uzávierky 21. februára) na pandemický vírus A(H1N1)pdm09. Šíriaci sa vírus ohrozuje aj pracovníkov kremačných a pohrebných služieb, ktorí pravidelne manipulujú s telesnými pozostatkami. Spýtali sme sa Hlavného hygienika Slovenskej republiky prof. MUDr. Ivana Rovného, PhD., MPH, ako sa dá chrániť pred nákazou z tiel zosnulých, ktoré môžu mať vírus pandemickej chrípky.

Ľudí šokovala informácia, že v Banskej Bystrici zomrela na chrípku A(H1N1) mladá žena po pôrode, pričom na komplikácie spojené s prasacou chrípkou ešte v roku 2009 zomrelo 9 Slovákov. U kolkých zomrelých Slovákov bol doteraz diagnostikovaný tento druh chrípky?

V chrípkovej sezóne 2012/2013 k 21. 2. 2013 bol pandemický vírus (predtým prasací) – A(H1N1)pdm09 potvrdený virologickým vyšetrením u troch zomrelých.

Akým spôsobom sa šíri chrípka A(H1N1)? Je možné sa nakaziť týmto vírusom aj od mŕtveho tela? Akým spôsobom?

Chrípka A(H1N1)pdm09 (predtým prasacia) sa šíri rovnako ako bežná sezónna chrípka kvapôčkovou infekciou. Faktorom

prenosu je aerosol kontaminovaný výlučkami horných dýchacích ciest, alebo kvapky sekrétu horných dýchacích ciest vyľučované pri kýchaní a kašľaní. V prenose sa uplatňuje najmä priamy kontakt s chorým. Môže sa uplatniť aj nepriamy prenos kontaminovanými rukami a predmetmi. Vírus chrípky patrí k menej odolným vírusom. Na dezinfekciu rúk možno použiť dezinfekčné mydlo alebo alkoholový dezinfekčný prípravok vo forme roztoku alebo gélu (k dispozícii je v lekárňach alebo v predajniach zdravotníckych potrieb). Na dezinfekciu pracovných plôch kontaminovaných vírusom chrípky a povrchov sú účinné dezinfekčné prostriedky s obsahom chlóru, glutaraldehydu, peroxozlúčeniny, chlórhexidínu, jódu a éter. Odporúčame zamestnancom kremačných a pohrebných služieb na Slovensku dodržiavať základné hygienické návyky a používať osobné ochranné pracovné pomôcky (rukavice, rúšky) pri manipulácii s telesnými pozostatkami.

Ako by mali pracovníci pohrebných a kremačných služieb manipulovať s telami zosnulými, aby sa nenakazili chrípkou A(H1N1)?

Pri manipulácii s telesnými pozostatkami by pracovníci kremačných a pohrebných služieb mali neustále dodržiavať základné hygienické návyky a používať osobné ochranné pracovné pomôcky (rukavice, rúšky).

Sú telá zosnulých, u ktorých bola diagnostikovaná chrípka A(H1N1) nejako špeciálne označené? Ako sa vlastne pracovníci pohrebníctiev dozvedia, že obliekajú zosnulého, ktorý mal prasaciu chrípku?

Telá zosnulých, u ktorých bola diagnostikovaná chrípka A(H1N1)pdm09 nie sú špeciálne označené.

Majú zamestnanci kremačných a pohrebných služieb nižšie riziko nákazy pandemickej chrípky od mŕtveho človeka, ak sú zaočkovani pandemickou vakcínou?

Riziko nákazy zamestnancov kremačných a pohrebných služieb je nižšie, pokiaľ budú používať osobné ochranné pracovné pomôcky. Najefektívnejšia prevencia proti sezónnej aj pandemickej chrípke je očkovanie. Antigény pandemického vírusu A(H1N1)pdm09 sú súčasťou chrípkovej vakcíny, ktorá je odporúčaná na súčasnú chrípkovú sezónu.

Kto by sa mal dať zaočkovať?

Vakcínu proti chrípke je možné podať každej osobe (okrem kontraindikovaných osôb uvedených v príbalovom letáku vakcíny), ktorá chce znížiť pravdepodobnosť infikovania sa vírusom chrípky. Očkovanie sa odporúča osobám vo vysokom riziku nákazy. Táto skupina zahŕňa osoby 59 ročné a staršie, dispenzarizovaných pacientov (bez ohľadu na vek) s chronickými ochoreniami dýchacích ciest, srdcovo-cievneho aparátu, metabolickými, obličkovými a imunitnými poruchami. Očkovanie sa taktiež odporúča zdravotníckym pracovníkom, ktorí prichádzajú do priameho kontaktu s pacientom, ako aj osobám umiestneným v liečebniach pre dlhodobu chorých, geriatrických centrách a ústavoch

sociálnej starostlivosti a osobám žijúcim v kolektívnych zariadeniach (napr. študenti na internátoch).

Ako sa ešte môžeme chrániť pred chrípkou?

Prevencia vzniku a šírenia chrípky a chrípke podobných ochorení sa zameriava na zabránenie prenosu vírusov z chorého na zdravého človeka, ako aj na posilnenie celkovej odolnosti organizmu. Je preto potrebné udržiavať sa stále v dobrej fyzickej kondícii najmä správnu životosprávu, dopriať si dostatočnú pohybovú aktivitu (každodenný pobyt na čerstvom vzduchu, cvičenie), otužovanie organizmu. Ďalej je to (najmä v chladnom období) vhodné obliekanie, ktoré môže zabrániť prechladnutiu. Keďže sa chrípka prenáša vzduchom, dôležité je časté účinné vetranie miestností najmä v školách, škôlkach, upratovanie navlhko. V čase epidémie chrípky je rozumné vyhýbať sa podujatiam, kde je veľká koncentrácia ľudí (kiná, divadlá, diskotéky a pod.). Z hľadiska ďalšieho šírenia infekcie je veľmi dôležité obmedzenie kontaktu s ostatnými ľuďmi počas trvania príznakov ochorenia. Chorí by mali používať papierové vreckovky

jednorazovo, po použití ich zahodiť a umyť si ruky. Najefektívnejšou ochranou pred chrípkou je však očkovanie.

Rozhovor pripravil Marcel Lincényi

Chrípka je infekčné ochorenie vyvolané vírusom. Klinicky prebieha ako akútne zápalové ochorenie horných dýchacích ciest. Jej nástup je obvykle náhly, z plného zdravia. Často začína zimnicou, bolesťami hlavy, teplota stúpa na 39 – 40 °C. Chorý má bolesti svalov a kĺbov, suchý, dráždivý kašeľ, nádchu, pocit sucha a škriabania v hrdle. Ku klinickým príznakom dochádza za 1 až 3 dni od infikovania sa. Pokiaľ nevzniknú komplikácie, príznaky po 3 až 5 dňoch odznejú. K úplnému uzdraveniu obvykle dôjde do 2 až 4 týždňov od prvých príznakov.

„Predám hrobové miesto po príbuznom na hornom cintoríne. Hrob sa nachádza na hlavnej ceste k domu smútku, je pokrytý betónovou platňou a má čierny pomník.“

Is takýmito inzerátmi sa môžete stretnúť na internete. Nás zaujímalo, či zákon povoľuje predaj hrobového miesta a za akých podmienok oň môžete prísť.

Oslovili sme preto Michala Jajcaja z Odboru hygieny životného prostredia Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, aby nám túto problematiku bližšie objasnil.

Blízki príbuzní majú prednosť

„V zmysle paragrafu 21 ods. 1 zákona č. 131/2010 Z. z. o pohrebníctve, sa právo užívať hrobové miesto viaže na uzatvorenie nájomnej zmluvy medzi nájomcom hrobového miesta a prevádzkovateľom pohrebiska. Po úmrtí tohto nájomcu má

prednostné právo na uzatvorenie novej nájomnej zmluvy na hrobové miesto osoba blízka. Ak je blízkych osôb viac, tak potom tá blízka osoba, ktorá sa prihlási ako prvá,“ spresňuje Michal Jajcaj. Platí to bez ohľadu na to, či sú to dedičia zosnulého, alebo nie. Blízkymi osobami môžu byť príbuzní v priamom rade, súrodenec a manžel, ale aj iné osoby v pomere rodinnom či obdobnom.

Prednostné právo na uzatvorenie nájomnej zmluvy možno uplatniť najneskôr do jedného roka od úmrtia nájomcu hrobového miesta. Ak sa teda blízka osoba v tejto lehote neprihlási, budú mať toto právo aj iné osoby. Podmienky prípadného predaja, respektíve poskytnutia prenajatého hrobového miesta nájomcom ďalšej osobe, uvedený zákon neupravuje.

Treba dodržať tleciu dobu

Pri prípadnom predaji, respektíve prenájme hrobového miesta za účelom ukladania ľudských ostatkov, je však podľa Michala Jajcaja potrebné dodržiavať paragraf 19 uvedeného zákona. Ten stanovuje podmienky takéhoto ukladania, prípadne ich exhumácie. Zákon upravuje, že ľudské ostatky sa môžu exhumovať len na príkaz sudcu alebo prokurátora, alebo priamo na žiadosť obstarávateľa pohrebu alebo blízkej osoby, prípadne obce. Náklady na exhumáciu uhradí ten, kto o ňu požiadal. „V zmysle tohto ustanovenia musia byť ľudské ostatky uložené v hrobe najmenej do uplynutia tlecej doby, ktorá podľa zloženia pôdy musí trvať najmenej 10 rokov.

Ak sa zistí, že ľudské ostatky nie sú ani po uplynutí ustanovenej tlecej doby zotreté, tlecia doba sa musí primerane predĺžiť na základe výsledkov hydrogeologického prieskumu. Pred uplynutím tlecej doby sa môžu do toho istého hrobu uložiť ďalšie ľudské pozostatky, ak je ich možné umiestniť nad úroveň naposledy pochovaných ľudských ostatkov a vrstva uľahnutej zeminy nad vrchnou rakvou bude najmenej jeden meter,“ radí na záver Michal Jajcaj.

Rozprávala sa Zuzana Voštenáková, foto Pavel Ondera

Slovenská asociácia pohrebných a kremáčnych služieb

Pohrebníctvo DVONČ

Pohrebníctvo poskytuje komplexné pohrebné služby v Partizánskom, v Trenčíne a v Novákoch. Húževnatosť a kvalitnú prácu majiteľa pohrebníctva Miroslava Dvonča ocenili aj mestskí radní, ktorí mu postupne zverili do správy cintoríny v Partizánskom a v Trenčíne. Zatiaľ nesplneným plánom Miroslava Dvonča je úspešne prevádzkovať nové krematórium.

Miroslav Dvonč sa pohybuje v pohrebníctve od malička, jeho otec pracoval ako vedúci v mestskej pohrebnej službe. V tejto oblasti začal sám podnikáť od roku 1997. Tvrdá práca sa vyplácala a v roku 2001 otvoril svoju prvú prevádzku v Partizánskom, kde odvtedy poskytuje komplexné pohrebné služby. „Začiatky boli ťažké. Musím sa priznať, že pri štarte mi pomohlo priezvisko môjho otca, ktoré bolo v Partizánskom vždy späté s pohrebníctvom. Taktiež sa mi na začiatku vyplátilo to, že som sa snažil ponúkať všetky služby súvisiace s pohrebom. Napríklad v tom čase nebolo bežné, že každá pohrebná služba vybavovala služby súvisiace s matrikou,“ spomína na začiatky majiteľ pohrebníctva, ktorý mal podporu aj u rodiny, keďže rodičia prevádzkovali kvetinárstvo a brat veľkoobchod s kvetmi. Nedávno sa mu o reklamu postarali aj nákupné centrá, ktoré doslova obstavali jeho pohrebnú službu.

Od roku 2006 je pohrebníctvo DVONČ aj správcom pohrebísk, keďže vyhralo výberové konanie na správu mestských pohrebísk v Partizánskom. „Mesto Partizánske v minulosti pri správe cintorínov produkovalo stratu, ktorá bola natoľko neúnosná, že mesto vypísalo výberové konanie, ktoré som vyhral. Spočiatku sa občania báli vyšších cien a nižšej kvality služieb, no nič také sa nestalo. Pomohli sme mestu znížiť finančnú stratu o jednu tretinu, pričom na nás nebola jediná sťažnosť, ba naopak prichádzajú iba pozitívne hodnotenia,“ hovorí M. Dvonč, ktorý pristupuje k správe pohrebísk ako k svojmu poslaniu. V roku 2009 vyhral výberové konanie na správu mestských pohrebísk v Topoľčanoch a od roku 2010 na základe výberového konania a dobrých referencií aj správu pohrebísk v Trenčíne. Od správy v Topoľčanoch však neskôr pre pracovnú zaneprázdnenosť upustil. Zatiaľ poslednú prevádzku otvoril v roku 2012 v Novákoch. „Každé mesto, ktoré nám dalo do správy cintoríny sa zbavilo množstva problémov. Šetríme na riadiacich pracovníkoch a snažíme sa zvyšovať kvalitu služieb na poli správy pohrebísk. Dostávame pozitívne ohlasy na úpravu cintorínov

nielen od občanov, ale aj od vedenia mesta, keďže sa snažíme nielen o zmluvnenú údržbu, ale ju znásobujeme a dopĺňame, čo sa odzrkadľuje na celkovom stave pohrebísk“ vysvetľuje M. Dvonč, ktorý je toho názoru, že súkromník bude mať k správe pohrebísk vždy lepší prístup, lebo to má ako svoju prioritu.

V Partizánskom spravuje pohrebníctvo DVONČ štyri pohrebiská. Najvyšší záujem o pochovávanie je podľa M. Dvonča na cintoríne Šípok, ktorý je umiestnený v zalesnej časti mesta a z ktorého je výnimočný výhľad na okolie. Pohrebisku dominuje dom smútku, prostredie dotvárajú malebné stromy a udržiavané trávnaté plochy. Napriek tomu, že sa jedná o relatívne mladé pohrebisko z roku 1992, nedávno ho museli rozšíriť o urnový háj a otvoriť novú časť pre pochovávanie do zeme. „Pre veľmi kamenisté podlažie hrobové jamy nekopeme krompáčom, ale používame špeciálne zbíjačky a minibager, pričom stokovú vodu z hôr odčerpávame čerpadlom,“ vysvetľuje M. Dvonč špecifiká cintorína. Pohrebiskám sa podľa jeho slov zatiaľ zloději a vandali našťastie vo väčšej miere vyhýbajú. Jediným z mála problémov sú dolámané, respektíve odcudzené

kohútiky rozvodu vody, ktoré musia pracovníci pravidelne obmieňať. Absolútnou novinkou v Partizánskom sú podrobné mapy mestských pohrebísk s menným zoznamom zosnulých. Pozostalí si tak na mape, ktorú nájdú pri vchode do cintorína, môžu nájsť hrobové miesto, ktoré sa chystajú navštíviť. „Bola to veľmi náročná práca, pretože neexistovali mapy pohrebísk a ak áno, tak veľmi staré, nepresné, nehodiace sa na tento účel. Pozitívne hodnotenia od návštevníkov nás každodenne presvedčujú o tom, že táto námaha stála zato,“ povedal správca pohrebísk v Partizánskom, ktorý by takúto mapu chcel priniesť aj pre Trenčianov.

V Trenčíne sa pohrebníctvo DVONČ stará o dvanásť pohrebísk s 20 tis. hrobmi. Najväčšiu starostlivosť si vyžaduje centrálny cintorín juh, ktorý sa nachádza vo svahovitom teréne, pričom je tu sústredených väčšina hrobov. Pohrebisko je zaujímavé tým, že sú tu pochované významné osobnosti, nájdete tu aj nadviemkové historické hrobky. V Trenčíne je podľa M. Dvonča problém s voľnými hrobovými miestami, keďže kapacita je plná na 90 percent. Situácia by sa mala vyriešiť rozšírením pohrebiska, ktoré sa má realizovať v tomto roku. „Napriek tomu, že Partizánske je v inom kraji ako Trenčín, nevidím medzi týmito dvoma mestami zásadné rozdiely v pochovávacích trendoch, ani v cenách za hrobové miesta,“ povedal správca s tým, že jediným rozdielom je o niečo viac kremácií v Trenčíne ako v Partizánskom.

Pohrebníctvo DVONČ kvôli blízkosti a dobrým vzťahom spolupracuje s krematóriom v Nitre. V minulosti sa M. Dvonč podieľal aj na vybudovaní nového krematória pri novom pohrebisku v Prievidzi: „Bol vypracovaný a schválený projekt. Výstavba pohrebiska a krematória sa napokon nerealizovala kvôli tomu, že mesto Prievidza nenašlo dostatok finančných prostriedkov.“ M. Dvonč svoje

plány nezavrhuje ani dnes napriek tomu, že krematóriá na Slovensku pribúdajú. Ako povedal, kremácia s modernou technológiou pecí je oveľa modernejší spôsob a pri dnešnej migrácii obyvateľstva je to ten správny variant pohrebu, keďže si po presťahovaní môžete zobrať so sebou aj blízkeho bez extrémnych nákladov.

Prácu v pohrebníctve M. Dvonč považuje za vysoko náročné povolanie, ktoré má tak povediac v krvi, pretože už od malička sa stretával s týmto prostredím, jeho otec pracoval ako vedúci pohrebných služieb v Partizánskom. Dobré odvedená práca závisí od kvalitných zamestnancov. Ako sám hovorí, mal šťastie na kľúčových pracovníkov s dlhoročnými skúsenosťami ako p. Hano v Partizánskom a p. Boženíková v Trenčíne, ktorí sú vedúcimi na prevádzkach. Nových zamestnancov si dôkladne vyberá, pretože to nie je práca pre každého. Majiteľ pohrebníctva svojim zamestnancom zdôrazňuje zodpovednosť, pohreb je špecifický tým, že sa nedá zopakovať ani opraviť ako napríklad skriňa, ktorú príde zákazník reklamovať do obchodu. „Pre majiteľa pohrebníctva je veľká hanba, ak prídu pozostalí reklamovať nevydarené služby. Pohreb preto musí prebehnúť na sto percent na prvý krát,“ hovorí Miroslav Dvonč, ktorý sa v práci môže spoľahnúť nielen na kvalitných zamestnancov, ale aj na manželku. Jeho osemročný syn zatiaľ v rodinnom podniku nepomáha, no už sa nechal počuť, že v budúcnosti chce byť šéfom, či pohrebníctva po otcovi, to ukáže čas. A aké sú plány pohrebníctva DVONČ do budúcnosti? „Moja chuť a dravosť už nie je taká ako v minulosti a preto sa nehrniem do všetkého tak rýchlo. Keby sa však naskytla dobrá príležitosť, určite by som do toho šiel,“ dodáva M. Dvonč.

Prípravil Marcel Lincényi, foto Pavel Ondera, letecká snímka - Dvonč

Pohrebníctvo DVONČ má kancelárie v Partizánskom, v Trenčíne a v Novákoch. Od 1. januára 2006 na základe výberového konania v Partizánskom spravuje a prevádzkuje pohrebiská: Šípok, Šimonovany, Veľké Bielice, Návojevce. Od 1. februára 2010 taktiež spravuje a prevádzkuje pohrebiská v Trenčíne: Mestský-Juh, Záblatie, Zlatovce, Orechové, Istebník, Orechové, Kubra, Kubrica, Opatová, Biskupice, Belá, Horný Šianec.

Pri návšteve pohrebníctva zamestnanci zabezpečia:

- nadštandardné služby,
- profesionálne poradenstvo pri výbere zo širokej ponuky rakiev, vencov a kvetinovej výzdoby,
- celú organizáciu a vykonanie poslednej rozlúčky ako aj vybavenie formalít s ňou spojených,
- vybavenie matriky (dokumenty, ktoré treba predložiť),
- potvrdenie pre zamestnávateľa o účasti na obrade,

- dovoz a odvoz kvetinovej výzdoby,
- zapožičanie vencov na kremáčny obrad,
- objednanie autobusu pre pozostalých,
- vytlačenie parte a jeho vyvesenie,
- výrobu spomienkových smútočných oznámení a ich odoslanie,
- hudbu na smútočnom obrade,
- sprostredkovanie karu,
- prevoz zosnulého zo zahraničia a vybavenie potrebných dokladov.

Pohrebné rituály moslimov prebiehajú v súlade s islamským zákonom. Telo zosnulého príbuzní starostlivo umyjú, osušia a zabalia do čistých, respektíve bielych plachiet. Moslimovia sa nepochovávajú do rakvy v duchu citátu „prach si a v prach sa obrátiš“. Telo uložia do hrobu na pravý bok tvárou obrátenou smerom na Mekku, rodisko Proroka Muhammada. Islam nedovoľuje akékoľvek konzervácie tela, kremáciu a dokonca ani používanie rakiev. Zakladateľ Islamskej nadácie na Slovensku, Mohamad Safwan Hasna, nám porozprával o tradíciách pochovávania v islamskom svete.

Umieranie, smrť a pohrebné rituály v Islame

Ako vnímajú moslimovia smrť a posmrtný život?

Viera v posmrtný život je jedným zo šiestich základných článkov islamského učenia. Smrť je pre moslimov koncom životnej púte na tomto svete a začiatkom ďalšej etapy – posmrtného života, ktorý je, na rozdiel od dočasnej existencie na zemi, večný. Posmrtný život je odrazom viery a vykonaných skutkov na tomto svete. Prvý stupeň po živote je záhrobie, čo je medzistupňom medzi životom pozemským a posmrtným. O živote v hrobe nevieme veľa, no vieme, že pokiaľ človek je z pohľadu živých skutočne mŕtvy, v inom zmysle naďalej žije a pociťuje už v hrobe istým spôsobom odmenu alebo trest. Islam uznáva skutočnosť vzkriesenia a posledného súdu, ktorý vyvrcholí vstupom do raja alebo do pekla. Ako v raji, tak aj v pekle budú ich obyvatelia prítomní fyzicky, nie len duchom.

Čím sa odlišuje islamská pohrebná kultúra od kresťanskej a akými hlavnými znakmi sa vyznačuje?

Moslimská pohrebná kultúra sa od kresťanskej odlišuje svojou menšou formálnosťou. Samotný pohreb je jednoduchší a rýchlejší. Nevyžaduje si prítomnosť duchovného, hoci sa odporúča umierajúcemu opakovať slová vyznania viery. V islame neexistuje sviatosť posledného pomazania, ako je tomu v katolicizme. Proces pohrebu podľa islamu začína umytím zosnulého a ďalej pokračuje jeho zabalením do niekoľkých vrstiev bielej čistej látky, pričom zosnulý mužského pohlavia je zabalený do troch kusov a zosnulá ženského pohlavia do piatich kusov plátna. Na rozdiel od kresťanského pohrebu mŕtvy na sebe okrem pohrebného rubáša nemá žiadny iný odev. Prípravy zosnulého sa zvyčajne ujímajú najbližší rodinní príslušníci, ktorí sú preferovaní pred verejnou osobou. Tá sa toho zhostí, keď to z nejakého dôvodu príbuzní vykonať nemôžu. Pochováva sa do zeme bez truhly. Do vykopanej jamy sa urobí ďalšia priehlbina, do ktorej sa umiestni telo zosnulého.

Ako prebieha islamský pohreb, čo je na ňom špecifické v porovnaní s kresťanským pohrebom?

Islamský pohreb sa riadi svojimi pravidlami, ktoré vychádzajú z islamského právneho systému – šari'ie. Mieru dodržiavania u mnohých z nich môže ovplyvniť situácia alebo nutnosť. Zosnulého je potrebné podľa islamskej tradície umyť. Človek, ktorý umýva mŕtveho, musí byť dôveryhodná a diskretná osoba, ktorá nehovorí o tom, čo videla a čo pri umývaní mŕtveho zažila. Začína sa umytím miest, na ktorých sa vykonáva rituál na očistu pred modlitbou, a potom nasleduje postupné umytie celého tela, pričom vždy sa umýva ako prvá pravá strana. To sa opakuje trikrát. Pri umývaní sa okrem vody môžu používať tiež iné hygienické potreby, ako mydlo a šampón. Nebohý je pri umývaní položený na doske, je nahý a zakryté sú len intímne časti, ktorých je zakázané sa dotýkať holou rukou. Pri umývaní, rovnako ako pri všetkých pohrebných úkonoch, sa s mŕtvym má zaobchádzať ako so živým, so všetkou úctou.

Uvádza sa, že Prorok Muhammad (mier a požehnanie s ním) raz povedal: „Zlomiť kosť mŕtvemu je ako zlomiť kosť živému.“ Po umytí je nebohý zabalený do pohrebného rubáša navoňaného vonnou esenciou. Existujú rôzne spôsoby zabalenia do rubáša. Jednotlivé vrstvy rubáša sa prekládajú ľavá cez pravú a nakoniec sa zaviažu uzlami spolu s úzkymi pásmi látky pri nohách, v strede a nad hlavou. Telo sa položí na pohrebnú dosku a odnesie k pohrebnej modlitbe.

Ako prebieha pohrebná moslimská modlitba?

Pohrebná modlitba sa od ostatných modlitieb odlišuje predovšetkým tým, že sa pri nej nemenia polohy, ale celá sa vykonáva postojácky (nepredkláňa sa a nepadá na tvár, ako pri bežnej moslimskej modlitbe). Pokiaľ ide o mŕtveho mužského pohlavia, tak ten, kto vedie modlitbu, stojí pri hlave zosnulého. Ak je zosnulá žena, stojí v strede. Modliaci sa sú otočení na Mekku

(rodisko Muhammada a najdôležitejšie pútnické miesto islamu) a zosnulý je položený pred nimi. Modlitby sa zúčastňujú príbuzní, priatelia, susedia, známi, ale aj tí, ktorí sa práve nachádzajú v mešite, pretože je to vnímané ako dobrý skutok a povinnosť moslimskej obce ako celku odprevať zosnulého náležitým spôsobom. Pohrebných prác, vrátane kopania jamy a zakopávania, by sa mali zúčastňovať príbuzní. Zosnulý sa vkladá do priehlbiny v hrobe na pravý bok a tvárou smerom k Mekke. Po jeho vložení do zeme prítomní hádžu do hrobu každý po tri hrste hliny.

Po akom čase od konštatovania smrti u nebožtíka môže byť vykonaný v islame pohreb?

Pohreb by mal byť vykonaný čo najskôr potom, ako je s istotou možné skonštatovať smrť. Platí pravidlo, aby aj samotná príprava na pochovávanie bola rýchla a aby sa pochovanie neodkladalo, pretože Prorok Muhammad (mier a požehnanie s ním) povedal: „Ak niekto z vás umrie, nezadržujte ho a ponáhľajte sa s ním do jeho hrobu.“ Pohreb sa neodporúča odkladať ani v prípade, že sú príbuzní odcestovaní a vrátia sa až o niekoľko dní. Taktiež sa neodporúča v prípade zosnulého cudzinca dopraviť telo zosnulého do krajiny jeho pôvodu. Uprednostňuje sa, aby bol zosnulý pochovaný v oblasti, kde umrie.

Vykonávajú sa u zomrelých moslimov pitvy a v akých prípadoch je to možné?

Islam dbá aj na posmrtnú integritu ľudského tela a odsudzuje akékoľvek hanobenie mŕtvych. Preto by sa spravidla nemali vykonávať pitvy. Výnimkou, ktorá výkon pitvy povoľuje, je situácia, kedy je nutné presne určiť bezprostrednú príčinu smrti, či už ide o dôvody forenzné (kriminálne prípady), alebo o verejný záujem (ochrana verejného zdravia, zamedzenie šírenia infekcií atď.). Ak skutočne nie je iná možnosť, je povolené v krajnom prípade mŕtveho pitvať i za účelom výučby študentov. Malo by sa tak však diať len v krajných prípadoch a v obmedzenom množstve.

Využíva sa u moslimov aj kremácia, ktorá je populárna u nás, alebo je to zakázané?

Kremácia je v islame prísne zakázaná a je považovaná za veľký hriech z dôvodov uvedených vyššie. Ako bolo povedané, nemožno zasahovať do integrity mŕtveho. Pre oheň to platí obzvlášť. Moslimovia veria, že aj mŕtvy v istom zmysle cítia, hoci presne nevieme ako.

Čo tvorí smútočné oblečenie pozostalých pri pohrebe?

Pokiaľ ide o oblečenie smútiacich, v tomto smere neexistuje žiadny predpis, hoci v islamskom svete býva zvykom, že si

účastníci pohrebu oblečú niečo decentnejšie. Nejde však o náboženský predpis ale skôr o kultúrnu záležitosť. Nosenie čiernej farby v islame nemá žiadnu oporu.

Čo sa deje po uložení zosnulého a ktoré úkony sú s tým spojené?

Potom, ako sa položí do zeme a každý z prítomných do jamy hodí tri hrste hliny, sa jama zakope. Hlina na hrobe sa môže navŕšiť nad okolitý povrch do výšky dlane. Kopa sa môže poliať vodou. Môže sa na ňu tiež dať kameň či iným spôsobom označiť, že tam je hrob. Orientácia hrobu je horizontálne k smeru na Mekku tak, aby sa na ňu zosnulý akoby pozeral, keď je otočený na bok. Miesto na pochovanie si je možné dopredu kúpiť či prenajať a aj sa to robieva.

Ako vyzerajú moslimské cintoríny a čím sa vyznačujú? Majú moslimovia určené, kde môžu svojich zosnulých pochovávať?

Moslimské cintoríny by mali vyzeráť veľmi jednoducho. V dnešnej dobe sa však líšia od krajiny ku krajine, hoci to nie je vždy v súlade so zásadami islamu. Nemali by sa používať okázalé pomníky, výrazné náhrobné kamene a podobne. Na cintoríne by mala panovať pokora. Mal by byť miestom poučenia. Platí pravidlo, že moslimovia by sa mali pochovávať na cintorínoch určených len pre moslimov, pokiaľ je to možné. Ak taká možnosť nie je, mali by sa pochovávať vo vyhradenom priestore na kresťanských alebo židovských cintorínoch, nakoľko ide o náboženstvá zdieľajúce s islamom niektoré spoločné články viery a ide o náboženstvá, ktoré boli tak, ako islam, zjavené. Pochovávať sa nesmie v mešitách a modlitebniach.

Vzhľadom na to, že Islam na Slovensku nie je oficiálne registrovanou náboženskou obcou, neexistuje ani oficiálny moslimský cintorín, kde by moslimovia mohli svojich mŕtvych pochovávať. Pochovávanie sa preto rieši na úrovni dohôd s vedením konkrétnych cintorínov. Je na ich rozhodnutí, či moslimom vyjdú v ústrety a umožnia im svojich mŕtvych pochovávať do spoločného oddelenia a orientovať hroby smerom na Mekku vyššie uvedeným spôsobom.

Sú čerstvé hroby vyzdobené podobne ako v kresťanstve kvetmi a vencami? Ako pozostalí vzdávajú zosnulému úctu?

V niektorých moslimských krajinách kvetmi a vencami hroby vyzdobené bývajú, hoci by sa to podľa islamu robiť nemalo. Úctu svojim pozostalým moslimovia vzdávajú tak, že sa za nich

Potom, ako sa telo položí do zeme a každý z prítomných do jamy hodí tri hrste hliny, sa jama zakope.

modlia, prosia Boha o odpustenie pre nich či o prijatie ich dobrých činov. Môžu im tiež vziať úctu konaním dobrých skutkov v ich mene.

Používajú sa aj v islame hrobové miesta opakovane ako v kresťanstve? Po koľkých rokoch sa môže do toho istého hrobu pochovávať?

Do toho istého hrobu by sa nemalo pochovávať viackrát, ak existuje iná možnosť, kam zosnulého pochovať. Zachovalý hrob nemožno otvoriť, lebo je tým porušená integrita mŕtveho. Opäť je výnimkou stav potreby. Pokiaľ je mŕtvych veľa a nemožno vykopať dostatočný počet hrobov, môžu sa pochovať aj spolu, ale mali by sa pochovať muži s mužmi a ženy so ženami. V prípade, že je hrob tak starý, že mŕtvy sa obráti v prach a nie je po ňom už vôbec žiadnej stopy, potom sa môže pôda opäť využívať, môže sa na nej stavať, siať do nej alebo do nej aj opäť pochovávať.

Pohrebu sa zúčastňuje široká rodina a priatelia zomrelého, alebo je niekomu zakázaná účasť (napríklad ženám)? Musia pozostalí dodržiavať smútok istý čas po pohrebe?

Obdobie smútku platí len pre vdovu. Tá po smrti manžela smúti štyri mesiace a 10 dní v prípade, že nie je tehotná. Ak je tehotná, tak pokým neporodí. Mala by si dať bežné šaty, ktoré nepritiahnu pozornosť, vychádzať z domu iba v nutných prípadoch, neskrášľovať sa a nepoužívať parfém. Ženy sa samotného pohrebného sprievodu nezúčastňujú, ale pohrebnej modlitby sa môžu zúčastniť. Mŕtveho nosia muži. Nesmú sa prenájsť tzv. plačky a smútok na pohrebe by sa tiež nemal prejavovať okázalou a extravagantnou formou.

Zuzana Voštenáková, foto Robert Čulka a M. S. Hasna

Kto je Mohamad Safwan HASNA

Slovenský občan sýrskeho pôvodu. Na Slovensku žije bezmála 21 rokov. Má okrem iného vyštudovaný odbor islamských náuk. Venuje sa tlmočeniu a prekladaniu medzi arabským a slovenským jazykom. Popritom vedie Islamskú nadáciu na Slovensku. Islamská nadácia prevádzkuje internetovú stránku IslamOnline.sk a snaží sa rozširovať povedomie o Islame a moslimoch rôznymi svojimi aktivitami, či už sú to prednášky na univerzitách alebo priamo v islamskom centre Córdoba v Bratislave, ako aj spoluprácou s mimovládnymi organizáciami, prekladom kníh a publikácií, vydávaním bulletinu Al-Islam, pomáhaním študentom s prácami o Islame a podobne.

Cintoríny budúcnosti

Aká je vízia ekologického cintorína pohrebnej architektúry budúcnosti?

Mária Bednáriková

Autormi futuristického návrhu ekologického cintorína „Catacombs in the Air“ sú iránski architekti Roozbeh Tabandeh, Halen Vedadinejad, Farrokh Tabandeh, Sahar Ghazal Tabandeh. Ich návrh získal prvú cenu na akademickej architektonickej súťaži, ktorú v roku 2011 vyhlásila medzinárodná agentúra Architectum.

Myšlienka Jednou z najdôležitejších myšlienok futuristického návrhu ekologického cintorína „Catacombs in the Air“ je čeliť dôsledku smrti menej formálnym spôsobom. Život a smrť sú dve neoddeliteľné zložky našej existencie. Bez jednej je druhá zbavená významu. Autori rozmiestnili rakvy v celom objekte cintorína tak, aby symbolicky premiešali skupinu živých s mŕtvymi. Akoby mŕtvy bol prítomný medzi živými, v úplnom kontraste k zaužívanému zvyku uzatvoriť mŕtveho do hrobu v studenej zemi vo väčšine cintorínov. Rakvy sa akoby vznášali v priestore medzi podlažiami a tvárou v tvár so živými, akoby predstavovali ďalšiu etapu života.

Inšpirácia Architekti sa nechali inšpirovať prírodou. Charakteristická konštrukcia budovy v tomto návrhu evokuje konáre, kmeň a mŕtve korene starého stromu, ako symbol smrti. Križuje sa s voľne rastúcimi zelenými rastlinami na fasáde, ktoré predstavujú symbol života. Táto zamotanosť nás upozorňuje na nepopierateľné spojenie života a smrti, akoby boli dvomi stranami jednej mince, alebo základnými zložkami celého životného cyklu.

Objekt pripomína obrovský strom, ktorý poskytuje vo svojich korunách úkryt, bezpečie, tieň a pokoj. Evokuje vertikálny les, ktorý akoby vyrastal z jazera. Práve vďaka svojej jednoduši a formálnemu splynutiu návrhu s okolím pripomína skôr živý organizmus, ako stavbu slúžiacu pohrebným účelom. Rakvy sú náhodne rozmiestnené naprieč priestorom tak, aby pripomínali zväzok vznášajúcich sa balónov rozptýlených vo vzduchu.

Kompozícia Koncept budovy je charakteristický dizajnovou špecifickou fasádou v podobe konárov stromov. Hlavným prvkom je krajinné stvárnenie komplexu, v ktorom hrá kľúčovú úlohu zeleň, ktorá prešľahuje celou výškou a kompozične pozdvihuje kvalitu celého návrhu. Je to nenásilné spojenie vertikálnych línií priečelia pomocou rastlín, ktoré tvoria dominantu celej budovy. Horizontálne vrstvenie naznačujú len úzke línie stropných konštrukcií jednotlivých podlaží. Zvislé oceľové pásy konštrukcie priečelia spolu so zeleňou definujú celkový obraz vonkajšieho plášťa.

Budova s fasádou z ocele a zelene splýva s exteriérom v jej blízkosti. Objekt sa adaptuje na prostredie vo svojom okolí. Fasádu s charakteristickým opláštením dopĺňajú hrobové jednotky, navrhnuté a rozmiestnené tak, aby neboli v jednej línii. Usporiadanie jednotlivých hrobových solitérov je navrhnuté s ohľadom na maximálnu vzdušnosť a priepustnosť priestoru. Hrobové jednotky svojim rozvrhnutím prispievajú k dynamickému prelínaniu hmoty a ku kreovaniu zaujímavého výrazu tohto futuristického návrhu ekologického cintorína.

Návrh je výraznou vertikálou celého okolia aj jeho kompozičnou dominantou. Zároveň predstavuje orientačný bod areálu, ktorý môže každý prichádzajúci návštevník zbrať ako prvý. Návrh naprieč svojej výškovej dominancii pôsobí v priestore ľahko a vzdušne. Vďaka svojmu ikonickému vzhľadu vytvára zaujímavú siluetu.

Funkcia Futuristický návrh ekologického cintorína „Catacombs in the Air“ je situovaný v blízkosti centra hlavného mesta Mexika, v otvorenej rovinatej scenérii parku Chapultepec Forest, uprostred jazera. Podľa projektu má cintorín jedno podzemné podlažie, dvadsaťosem nadzemných podlaží a sedem ustúpených nadzemných podlaží. Do budovy vedú dve prístupové cesty, jedna pre peších a druhá pre mobilnú dopravu. Je vidieť, že autori návrhu Roozbeh Tabandeh, Halen Vedadinejad, Farrokh Tabandeh, Sahar Ghazal Tabandeh sa snažili v prvom rade priestor tvoriť a nie ho zaplniť. Centrálné umiestnené schody uvoľňujú dispozíciu po obvode objektu, ktorú tak vyplňajú priestory pre pochovávanie s dostatočným množstvom prirodzeného svetla. Otvorené dispozičné riešenie evokuje pocit vzdušnosti. Architekti cintorín „Catacombs in the Air“ navrhli tak, aby na každom podlaží mohli byť striedavo rozmiestnené hrobové jednotky. Na najvyššom podlaží sa nachádza atraktívna terasa vytvárajúca príjemný priestor. Exponovaná poloha ekologického cintorína umožňuje nádherné výhľady zo všetkých miest.

Konštrukcia Cintorín tvorí oceľová konštrukcia s mnohými hrobovými jednotkami vyčnievajúcimi rôznorodo z fasády. Hrobové solitéry majú podobu boxov s jednotným bielym náterom. Autori sa pohrali s exteriérom a do priečelia budovy umiestnili oceľovú konštrukciu pripomínajúcu konáre, kmene a korene stromu, ktoré sa tak stali poznávacím znamením celej stavby. Architekti v návrhu fasády zvolili jednoduché zemité farby. Leštené stropy a podlahy, veľa kovových prvkov sú charakteristickým znakom návrhu. Tým, ktorým sa nechce stúpať hore po točitých schodoch umiestnených v strede budovy, poslúži výťah.

Technické prvky Aby sa dosiahli najlepšie hygienické výsledky je v návrhu každá rakva starostlivo zaväkuovaná a zafixovaná na špeciálnom podstavci na to určenom mieste. Tieto podstavce sú pripojené k centrálnemu odsávaciemu systému, ktorý zabezpečuje presun častíček pozostatkov spôsobených rozkladom tiel do hlavnej „rafinérie“

VÝSTAVY

PAX – Giesen – NEMECKO – 13-14.4.2013

QUO VADIS – Salzburg – Rakúsko – 26-27.4.2013

LEBEN UND TOD – Brémy – Nemecko – 16-17.5.2013

FUNERMOSTRA – Valencia – Španielsko – 22-24.5.2013

PIETA – Drážďany – Nemecko – 24-26.5.2013

NFE – Stoneleigh – Anglicko – 7-9.6.2013

NECROEXPO – Kielce – Poľsko – 7-9.6.2013

umiestnenej na najnižšom podlaží, kde sú čiastočky potom dezinfikované a použité ako prírodné hnojivá, aby pomohli vrstve zelených rastlín na vonkajšej fasáde lepšie rásť.

Každé podlažie patrí klasickému pochovávaniu, ale fasáda a terasa patria netradične predovšetkým zeleni, domyselnému ekosystému so zavlažovaním a ešte domyslenejšiemu systému hnojenia. Zeleň vytvára vlastnú mikroklimu, filtruje prachové častice, pohlcuje oxid uhličitý a samozrejme, produkuje kyslík. Budova sa pýši jedinečným ekologickým systémom. Výsledkom je netradičný novátorský návrh ekologického cintorína budúcnosti.

Architekti Roozbeh Tabandeh, Halen Vedadinejad, Farrokh Tabandeh, Sahar Ghazal Tabandeh svojim projektom menia pohľad na pohrebnú architektúru budúcnosti. Súčasťou ich konceptu je zazelenanie cintorína a s tým súvisiaca regenerácia mestského prostredia bez toho, aby dochádzalo k rozširovaniu územia mesta. Autori do svojho návrhu priniesli plochy s rôznymi druhmi zelene, čím vznikol príjemný pohrebný spoločenský priestor. Popri vonkajšom kompaktnom stvárnení členenie vnútorných priestorov navyše ponúka rozdielne dispozičné riešenia, ktoré sa v rámci určitých podlaží vždy menia podľa potrieb. Návrh v sebe ukrýva rafinovanú kombináciu tvarovej jednoduchosti a silného výrazu, vďaka ktorému sa človeku ľahko vryje do pamäti. Projekt „Catacombs in the Air“ je netradičný, ojedinelý, ale o to zaujímavejší. Atraktívny dizajn a výnimočnosť sú základnými atribútmi prezentovaného návrhu.

Futuristický návrh ekologického cintorína „Catacombs in the Air“ je neprehliadnuteľný predovšetkým pre jeho reprezentatívne architektonické stvárnenie, ale aj inovatívne riešenie. Návrh predstavuje komplexný a invenčný prístup k pohrebnej architektúre budúcnosti. Čo ak práve tento návrh nie je iba experimentom, ale aj predvídavou víziou budúcnosti?

Na Slovensku je približne 80 percent cirkevných pohrebov

V Slovenskej republike v roku 2011 podľa Štatistického úradu zomrelo 51 903 osôb. Z nich bolo podľa hovorca Konferencie biskupov Slovenska CSILic. Jozefa Kováčika 37 564 katolíckych a podľa tajomníka pre vzdelávanie a misiu Generálneho biskupského úradu Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku Mgr. Štefana Kissa 4 106 evanjelických pohrebov. Cirkevných predstaviteľov sme sa pýtali, či za posledné rokynastali zmeny v pohrebných obradoch, respektíve v smútočnej hudbe.

Komu je určený cirkevný pohreb a komu naopak nie? Môže byť rozlúčka umožnená osobe, ktorá nebola pokrstená?

[CSILic. Jozef Kováčik] Pohrebné obrady sa v Katolíckej cirkvi vysluhujú pre pokrstených katolíkov. Výnimkou sú katechumeni, ktorí sa pred smrťou pripravovali na krst, alebo malé deti, ktoré rodičia mali v úmysle dať pokrstiť, ale nestihli to. Pokrsteným, ktorí sú členmi niektorej nekatolíckej cirkvi alebo nekatolíckeho ekleziálneho spoločenstva, sa môžu podľa rozumného úsudku miestneho ordinára udeliť cirkevné pohrebné obrady, ak nie je zrejme ich opačná vôľa a len vtedy, keď vlastný vysluhujúci nemôže byť prítomný.

[Mgr. Štefan Kiss] Pri podobných otázkach si musíme vždy uvedomiť podstatu evanjelického pohrebu, ako ju chápe evanjelická cirkev. Subjektom, ktorý vykonáva pohreb, je cirkevný zbor, ktorý vykonáva pohreb prostredníctvom svojho farára. Cirkevný zbor takto pochováva svojich členov, z čoho vyplýva, že pohreb možno vykonať každému členovi Evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku. Evanjelický farár môže pochovať aj kresťana neevanjelika, ak si to praje jeho rodina, resp. aj nepokrsteného, vzhľadom na pastorálnu starostlivosť o pozostalú rodinu, ktorá túži počuť slová útechy.

Je možné vykonať cirkevný pohreb u detí, ktoré sa narodili mŕtve, alebo u detí, ktoré umreli skôr, ako ich rodičia stihli dať pokrstiť?

[CSILic. Jozef Kováčik] Áno.

[Mgr. Štefan Kiss] Žiaľ, aj takéto prípady sa stávajú. Evanjelická cirkev zarmúteným rodičom určite neodmietne pohrebnú rozlúčku.

Môže mať cirkevný pohreb masový vrah, ktorý bol pokrstený? Je v tomto prípade rovnaký obrad?

[CSILic. Jozef Kováčik] Pohrebné obrady pamätajú na rôzne okolnosti smrti i prežívania viery. Pokiaľ človek za života

nemanifestoval verejne svoj odpor voči Cirkvi, alebo si výslovne neželal mať cirkevný obrad, je umožnené mať pohreb podľa katolíckeho obradu. Pohreb nie je sviatosťou, je to forma modlitby a prosby za zomrelého. Cirkev vyhlasuje ľudí za svätých, ktorí sú podľa nej spasení. Nikdy v dejinách však o nikom nevyhlásila, že je s určitostí zatratený. Nikdy nevieme, aké sú posledné okamihy života každého človeka a či neprejavil pred smrťou ľútosť.

[Mgr. Štefan Kiss] Evanjelická cirkev nepozná dôvod, pre ktorý by svojmu členovi odmietla pohreb. Aj vrahovia sú pochovávaní. Po liturgickej stránke nie je pohreb vraha iný ako pohreb ostatných členov cirkvi, vyžaduje si však diferencovaný výber piesní a osobitnú prípravu farára. Obsah pohrebnej rozlúčky (výber piesní, biblických textov i kázňí) sa prispôbi tejto situácii, ostatne tak, ako je to pri každom pohrebe, kde obsahovo rozlišujeme, či pochovávame človeka mladého, alebo starého, dlhodobo chorého, či náhle zosnulého.

Ako majú postupovať pozostalí, keď chcú pre zomrelého vykonať cirkevný pohreb?

[CSILic. Jozef Kováčik] Je potrebné navštíviť príslušný farský úrad v mieste posledného trvalého pobytu zomrelého, alebo vo farnosti, kde bude pochovaný.

[Mgr. Štefan Kiss] Musia navštíviť príslušný farský úrad Evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku. Svojho farára požiadajú o pohreb a on im poskytne všetky potrebné informácie. Rodina by mala na farský úrad prísť osobne (pohreb by nemali vybavovať pohrebné služby). So sebou prinesú List o prehliadke mŕtveho. Farár so zarmútenými urobí duchovný pastorálny rozhovor, dohodne potrebné podrobnosti a napokon vykoná pohreb.

Zmenil sa v niečom cirkevný pohreb na Slovensku za posledné roky?

[CSILic. Jozef Kováčik] Liturgické obrady, vrátane pohrebných obradov, prešli väčšou zmenou čo do formy po II. Vatikánskom koncile. Na Slovensku vyšiel prednedávnom obnovený a rozšírený obrad. Ten pamätá na širšiu paletu výberu jednotlivých foriem.

[Mgr. Štefan Kiss] V zásade nie. Jedinou zmenou je asi skutočnosť, že kým v minulosti sme poznali skrátenú podobu pohrebu práve pre samovrahov či vrahov, dnes je už táto prax minulosťou.

Sú nejaké zvyky, respektíve iné špecifiká v cirkevnom pohrebe v závislosti od jednotlivých diecéz?

[CSILic. Jozef Kováčik] Katolícka cirkev má spoločné pohrebné obrady.

[Mgr. Štefan Kiss] Evanjelická cirkev a. v. na Slovensku má pevne stanovený poriadok pohrebu, ktorý sa dodržiava na celom území Slovenska. V jednotlivých mestách či

regiónoch sa môžu vyskytnúť mierne odlišnosti, netýkajú sa však samotného pohrebného aktu, ale skôr iných sprievodných prvkov, ako je miesto konania (niekde sú to domy smútku, inde priamo chrámy), spôsob kondolencie, kary a pod.

Aký názor majú cirkevní predstavitelia na ľudovú a modernú hudbu na poslednej rozlúčke?

[CSILic. Jozef Kováčik] Samotné pohrebné obrady Katolíckej cirkvi sú bohaté na texty i piesne privádzajúce ľudí k modlitbe v nádeji. Ak ide o inú, ako liturgickú hudbu, tá zvyčajne odznieva po ukončení cirkevného obradu.

[Mgr. Štefan Kiss] Ako som už povedal, podoba evanjelického pohrebu je pevne daná. Pri pohrebnej rozlúčke vlastne vykonávame služby Božie, ktorých poriadok zahŕňa piesne a liturgické časti. Nie je tu teda priestor na hudobné vsuvky. Prípustné sú skôr slovné rozlúčky tretích strán (zamestnávateľa, spolky a pod.). Tým nechcem povedať, že hudobná vsuvka na pohrebe nie je prípustná. Je však možná len po dohovore s konkrétnym farárom a je na jeho zvážení, či takúto vsuvku povolí, alebo nie.

V posledných rokoch najmä známe osobnosti prichádzajú na posledné rozlúčky so slnečnými okuliarmi a v inom ako tmavom oblečení. Aké je odporúčané oblečenie na cirkevných pohreboch?

[CSILic. Jozef Kováčik] Forma a farba oblečenia sa líši od kontinentov i krajín. Slovenský zvyk čierneho oblečenia má v sebe hlbokú ľudskú múdrosť, že i navonok vyjadrujeme to, čo vo vnútri cítíme. Je to dobré i z pohľadu taktosti iných ľudí, ktorí vedľa prirodzene a citlivo reagovať, ak vidia, že človek prežíva smútok.

[Mgr. Štefan Kiss] Pohreb je jednak chvíľa poslednej rozlúčky, jednak je to pre veriacieho človeka bohoslužobná príležitosť. Oba tieto dôvody vedú účastníka k tomu, aby sa obliekol primerane – teda pietne a slušne.

V poslednom období sa na posledných rozlúčkach s obeťami tragédií a rôznych nešťastí zúčastňujú aj novinári a fotografi. Je morálne, aby médiá zverejňovali akýkoľvek záznam z pohrebu?

[CSILic. Jozef Kováčik] Vždy opakujem študentom žurnalistiky, aby si predstavili v takýchto chvíľach svojich najbližších. Úcta k mŕtvemu ľudskému telu i bolesti príbuzných by mala byť súčasťou taktu a slušného vychovania, ak nie viery. Pohrebné obrady sa dajú aj mediálne prezentovať s úctou voči zomrelému i pozostalým.

[Mgr. Štefan Kiss] Je to citlivá otázka. Myslím si, že je výlučne v kompetencii zarmútenej rodiny, aby sa vyjadřila, či si to praje, alebo nie. Cirkevné právo túto otázku nerieši a cirkev s tým nemá problém ani z morálneho hľadiska. Musíme si uvedomiť, že v evanjelickom chápaní pohrebu nie je objektom pohrebu zosnulý, ale zarmútená rodina a prítomní. Farár má úlohu Božím slovom potešiť zarmútených a všetkým zvestovať Božiu milosť a nádej večného života. Z tohto dôvodu cirkvi prítomnosť médií neprekáža (pokiaľ sa správajú slušne a ohľaduplne). Je však aj na danom farárovi, či s prítomnosťou médií súhlasí, alebo nie.

Sú kňazi duchovne pripravovaní nato, aby zvládli takúto vyčerpávajúcu úlohu a zároveň dokázali povzbudiť pozostalých?

[CSILic. Jozef Kováčik] Kňaz síce nie je psychiater ani psychológ v pravom zmysle slova, musí však v sebe mať aspoň

trochu z nich. Nesmie však zabudnúť, že jeho úlohou je byť nablízku trpiacim s nádejou, ktorú priniesol Boh. Ježiš Kristus zomrel na kríži. Ale hrob zostal prázdny. A na tom sa láme život človeka. Či tomu verí.

[Mgr. Štefan Kiss] Áno. V prvom rade však treba pripomenúť, že psychické vypätie pri pohrebe závisí od toho, ako sa k smrti ako takej stavíme. Evanjelický farár nevníma smrť ako definitívnu rozlúčku, ako definitívny koniec, ako nezvratne deštruktívnu udalosť. Takýto postoj človeka vedie k beznádeji. Evanjelický farár vníma smrť ako dočasné rozlúčenie, ako prechod z neraz boľavej časnosti do radostnej večnosti, ako okolnosť, ktorá v mnohých prípadoch s ohľadom na samotného zosnulého je aj pozitívna (rôzne dlhotrvajúce choroby a pod.). Samotná smrť teda nemusí byť hlavným problémom pre psychiku duchovného. Je tu však ešte druhá vec, a to kontakt so zarmútenou rodinou. Rôzni ľudia reagujú na smrť blízkeho rôzne a tu je niekedy naozaj veľmi náročné zvládnuť situáciu a zarmútených potešiť alebo aspoň upokojiť. V tejto oblasti však každý farár v rámci svojho teologického štúdia absolvoval štúdium i prax pastorálnej práce, ktorú potom rokmi činnosti obohacuje. Život však prináša rôzne situácie, a tak sa niekedy aj farár s dlhoročnou praxou môže dostať do ťažkej situácie.

Pochovávanie musí byť psychicky náročné aj pre duchovných. Je stanovené, koľko pohrebov môže kňaz denne vykonávať?

[CSILic. Jozef Kováčik] Nie je to stanovené. Zvyčajne sa kňazi vo farnostiach, kde je viacero pohrebov, prestriedajú.

[Mgr. Štefan Kiss] Nie, žiadne normy v tomto smere neexistujú. Vo väčšine prípadov sa však nevyskytnú viac ako jeden, maximálne dva pohreby v jednom dni. Výnimkou je niekoľko veľkých miest, kde sa teoreticky môže v jeden deň konať aj viac pohrebov. V týchto miestach však spravidla pôsobí aj viac duchovných, a teda si pohreby môžu rozdeliť.

Aký je v súčasnosti poplatok za vykonanie cirkevného pohrebu? Je stanovený nejaký konkrétny poplatok, alebo nie?

[CSILic. Jozef Kováčik] Veriaci môžu dať milodar. Treba však dbať, aby sa pri pohrebných obradoch neuprednostňovali osoby a ani chudobní neboli zbavovaní náležitých pohrebných obradov.

[Mgr. Štefan Kiss] Evanjelická cirkev neúčtuje za cirkevný pohreb žiadny poplatok. Je na samotnej rodine, či sa cirkevnému zboru, ktorý pochoval ich zosnulého, odvdáči milodarom, alebo nie. Tu však treba spomenúť aj skutočnosť, ktorá niekedy spôsobuje nedorozumenie najmä u tých rodín, ktoré majú kontakt s cirkvou veľmi obmedzený. V našej cirkvi je totiž každý člen povinný prispievať na fungovanie cirkevného zboru malým obnosom, ktorý sa nazýva cirkevný príspevok. Nejde o vysoké sumy – priemerne je to 10 eur ročne, pričom táto suma sa v jednotlivých mestách a obciach môže líšiť, nakoľko jej výšku si stanovuje samotný cirkevný zbor. Pre vykonanie pohrebu je však potrebné, aby bol tento cirkevný príspevok za zosnulého vyrovnaný. Ak člen cirkevného zboru pravidelne každý rok uhrádza tento príspevok, nenastane v prípade jeho pohrebu žiadny problém. Ak však člen zboru celé roky nevyhľadal cirkev a ani túto finančnú povinnosť si neplnil, je farár povinný rodinu na to upozorniť a požiadať ju, aby za zosnulého uhradila cirkevný príspevok – spravidla späťne za päť rokov. Pripomínam však, že pri tejto úhrade nejde o poplatok za pohreb, ale o uhradenie dlhu, ktorý zosnulý mal voči svojmu cirkevnému zboru. Samotný pohreb aj v tomto prípade ostáva bezplatným, čo však nevyklučuje dobrovoľnú podporu cirkvi formou milodarů.

Rozprával sa Marcel Lincényi

Drahá svokra

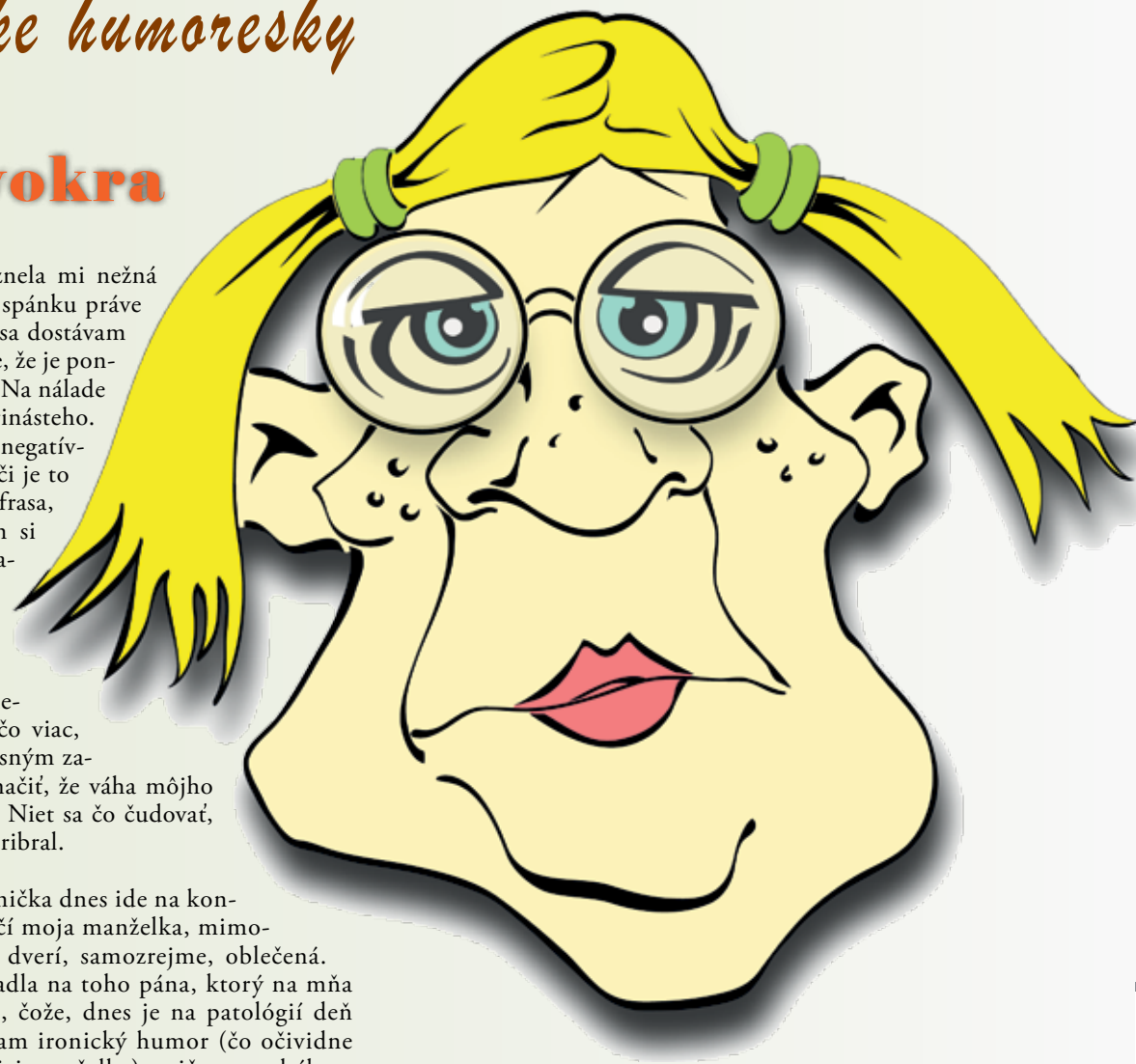
„Zaspali sme, vstávaj!“ - zaznela mi nežná veta do uší a strhávam sa zo spánku práve v tom najlepšom. Okamžite sa dostávam do reality, ktorá mi naznačuje, že je pondelok. Nenávidím pondelky! Na nálade mi nepridalo ani to, že je trinásteho. U mňa je trinásťka strašne negatívne číslo a je to úplne jedno, či je to pondelok, alebo piatok. Dofrasa, toto nezačína dobre, brblem si popod nos a snažím sa v stave ospalosti predať do kúpeľne, pričom nezabudnem prišliapnúť nášho kocúra Murka, ktorý nechápe, prečo ešte nedostal jesť. Nuž nevrátil sa veľmi nadšene, ba čo viac, s vypleštenými očami a s úžasným zmravčaním sa mi snažil naznačiť, že váha môjho tela spočíva na jeho chvoste. Niet sa čo čudovať, veď som na Vianoce trochu pribral.

„Nezabudol si, miláčik, mamička dnes ide na kontrolu do nemocnice...“ - kričí moja manželka, mimochodom už od vchodových dverí, samozrejme, oblečená. „Ó, áno...“ - čumím do zrkadla na toho pána, ktorý na mňa prekvapene pozerá. „A čože, čože, dnes je na patológii deň otvorených dverí?“ - pridávam ironický humor (čo očividne nenaráža na pochopenie mojej manželky), pričom sa uhýbam nielen jej pohľadu, ale aj kabelke letiacej tesne pri mojej hlave. Bolo to na mále! Videli ste už niekedy vyspanú ženskú kabelku? Tam je vám vec! Môžete z toho dostať aj otras mozgu s trvalými následkami.

To ticho v aute, čo nasledovalo počas cesty do práce, sa dalo krájať. Hlavou mi víria myšlienky, týkajúce sa svokry, jedna za druhou. No čo vám poviem, ani jedna sa nedala prezentovať nahlas... Úsmev z tváre mi zmizol hneď pri vchodových dverách, ktoré mi otváral Jozífek... „Šéfe, šéfe, ta co, hádam ste nezaspali?“ - narážal na tie strhnuté prémie za dochádzku. „Nie. Bol som na matrike.“ - snažím sa mať situáciu pod kontrolou. „No a to s otvoreným rúsporkem?“ - uškŕňal sa ako divý... No fakt, myšlienka na svokru s kombináciou patológie ma tak rozrušila, že som nato aj zabudol. „No, podľať pracovať, dobre?!“

Čas letel ako voda a z návalu práce ma vytrhla až známa melódia, ktorú som si nechal špeciálne nahráť do telefónu, keď mi volá manželka... Pretože oproti mne sedeli pozostalí, tak som jednoducho telefón ignoroval. Toto sa opakovalo asi trikrát, no potom to utíchlo. No v tom mi to došlo... prúser... „Svokra!“

Ospravedlňujem sa chudere vdove, ktorá sedela na dvoch stoličkách, pretože jej váha akosi nebola štandardná, skôr nadštandardná, mimochodom, tiež prišla vybavovať pohreb so svojím zaťom. „Prepáčte, prosím, toto musím, viete, ide o svokru...“ Na slovo svokra sa prítomnému mladému pánovi zdvihla hlava a zažiarili aj malé prasačie očičky, čo naznačovalo akýsi súcit so situáciou.

„Áno..., áno ja viem, ale teraz nemôžem...“ - zúfalo sa snažím vysvetľovať manželke, že svokra trochu musí počkať a že určite pre ňu vyštartujem ako raketoplán, len čo to pôjde. „No, ale ona stojí pri vchode do nemocnice a čaká na auto.“ „Neboj sa, drahá, veď sa jej nič nestane, ponuky na sobáš už nehrozia a počasie je dobré, no nie..?“ Akosi som pozabudol na prítomných a smútiacu vdovu, čo spôsobilo, že prestala plakať, a jej zať sa uškŕňal ako na malackom jarmoku po dvoch borovičkách. „Dobre, dobre, zariadim to, len sa nerozčuľuj, drahá!“ „Tak ako, pán vedúci, aj vy máte ešte svokru?“ - nezabudol ukázať prstom na tú svoju len preto, že ona bola chrptom. „Tá má ale šťastie, keď umrie, už má posteľ prichystanú, co?!“ Chcel som s ním danú situáciu o svokrách rozdiskutovať, poďakovať za sústrasť, ale prítomná stodvadsať kilová vdova nás vyrušila svojím náhlým nariekaním a museli sme sa zo stavu spoločného snívania prebudiť do skutočnosti. „Ešte chvíľku strpenia, niečo mi napadlo.“ - ospravedlňujem sa znova a dvíham telefón. „Jozífku, kde ste?“ „Toš sme ščúl skončili na cintery.“ „Jozífku, čuj ma, mám pre teba špeciálnu prácu...“ „Co šéfe, pre vás všetko...“ „Pôjdete na hlavnú ulicu, do veľkej nemocnice, vieš už si tam bol, a donesiete mi svokru do roboty, rozumieš?“ Po chvíľke mlčania sa v sluchátku ozvalo: „Ta co, konečne umrela?“ „Nieceee..., neumrela!“ „Tak žije?“ „Áno!“

Znova to úžasné ticho. Vtedy som prvýkrát začal uvažovať o tom, či to bol dobrý nápad, Jozífka do celej záchrannej akcie s názvom Ako dostať svokru na pohrebku s pohrebákom, zainteresovať. „A ako ju budem poznať?“ „Je staršia a je desne našťvaná! A vôbec, nemusíš sa starať, máme predsa na dverách meno firmy, nie? Ona sa ti prihlási.“

Pokladám telefón a znova sa začínam venovať obvyklým procedúram okolo vybavovania pohrebu. Netrvalo to dlho a z pracovného tempa ma opäť vyrušil telefón. Volá rozrušený Jozífek. „Šéfe, máme ju.“ „Koho?“ - zabúdam na vlastnú svokru. „No predsa vašu svokru. Povím vám, je dostatočne napálená a to je slabé slovo! Ja na vašom mieste...“ „No už to nemôže byť horšie, doneste ju...“ - skáčem mu do reči a vydávam razantný príkaz. „No, ale máme problém.“ - oponuje Jozífek. „Čo ešte, hovor!“ „No, ona nechce sedieť vzadu a to už tam máme len prázdnu rakev ze skladu...“ Pomaly ale iste začínam chytať mdloby a v duchu si predstavujem romantický večer pri sviečkach s manželkou na tému Prečo bola prepravovaná moja mama s pohrebákom za života?

Oproti sediaca vdova si všimla, že si utieram pot z čela a pomaly si sadám na stoličku. Vyhŕkla zo seba tú užasnú vetu... „Čo, umrela?“ Jediný, kto v miestnosti bol spokojný so situáciou, bol tu prítomný zaťko, ktorý očividne neskrýval svoju radosť so šťastnou chvíľkou, ktorú som prežíval. „Ešte nie, ale niekto tu umrie určite!“ Opäť sa dostávam do reality, pričom počujem v telefóne, ako sa Jozífek snaží svokru nacápať do zadného priestoru pohrebáka a spomína akési paragrafy a že nech sa neondia a nerobia divadlo pred ľuďmi... „Jozífku! Já ti dám paragraf, já ti dám neondej sa... Naložte ju dopredu a prineste do pohrebky!“ Trinásteho pondelok, prebehne mi hlavou, pričom mi studený pot tečie po čele... Niekto si to odskáče. „Šéfe, šéfe a pri ktorej chladničke ju máme vyložiť?“ - znela posledná otázka pred vypnutím telefónu od Jozífka, ktorý si očividne priam vychutnával danú chvíľu.

Už ani neviem, ako som sa rozlúčil s prítomnými pozostalými, viem len toľko, že zatkoví bolo pri odchode z pohrebnej služby očividne do smiechu, čo, povedzme si úprimne, nie je bežný

štandard pri odchode z takejto inštitúcie. Zato príchod mojej svokry s pohrebným autom bol doslova nadštandardný! Jozífek zobral zákrutu s pohrebákom ako Fitipaldi a s eleganciou profesionálneho vodiča pristál rovno pred vchodom do mojej kancelárie. „Tak ju tu máte, šéfe!“ - kričí vyskakujúc z poza volantu, aby jej mohol otvoriť dvere na aute. Pohľad cez čelné sklo na moju svokru nevestil nič dobré. Táto nezabudnuteľná chvíľa sa mi zaryla, kto vie prečo, dodnes do pamäti. Sedela bez slova, akosi divne vzpriamená, držala sa dvomi rukami predných sedadiel auta a nechápavo na mňa pozerala. „Ty si pre mňa poslal pohrebné auto?“ - znela otázka položená priamo na mňa, samozrejme za prítomnosti okolitých divákov, Jofika a Francka. „Nooooó...!“ - snažím sa a zbieram namáhavo myšlienky, ako sa z tejto situácie vymotať, no pri pohľade na uškŕňajúcich sa tu prítomných divákov Jozífka a Francka mi napadla len jedna veta. „Mamička! Aspoň viete, v čom pôjdete po smrti...“

„Máme aj pekne rakvy, môžete si vybrať, keď už ste tu!“ - nezabudol dodať Jozífek záverom, pričom skákal do pohrebáku, aby nerušil tú krásnu romantickú chvíľu medzi zaťom a svokrou. Obidvaja stojíme ako obarení, svokra od prekvapenia, ja od úžasného anglického humoru môjho zamestnanca. Aby toho nebolo málo, Jozífek pribrazil s pohrebákom a nahadzuje späťtočku, cúvne s vozom a vyhŕkne: „Ja šéfe, máte rozopnutý rospok...“ Automaticky šahám na miesto určenia, ale bolo všetko tak, ako malo byť... „Jozífku! Nechoď mi na oči!!!“

Nuž, čo dodať na záver? V tej chvíli som si uvedomil dve veci. Po prvé, že je trinásteho pondelok a že som mal zostať doma v posteli, a po druhé, pre svokru sa má chodiť pohrebákom zásadne až po smrti. Nie je to také podstatné, aby už dnes vedela v čom pôjde...

-LS-

Tvorba webstránok na kľúč

- Redakčný systém
- Intranetové aplikácie
- Audit stránok
- Online marketing

www.aglo.sk

Cenník inzercie

Typ - umiestnenie	Rozmer	Cena
PR článok stred magazínu	2 x A4	1100 €
Druhá strana obálky	A4 spadávka	799 €
Druhá strana obálky	1/2 A4	450 €
Zadná strana obálky	A4 spadávka	999 €
Inzercia vnútorná	A4	480 €
Inzercia vnútorná	1/2 A4	260 €
Inzercia vnútorná	105 x 148 mm	130 €
Inzercia vnútorná	87 x 58 mm	65 €

Magazín Slovenské pohrebništvo

Vychádza štvrt'ročne, je zdarma distribuovaný cieleným skupinám z podnikateľskej sféry, z radov občanov, ktorí sa touto problematikou zaoberajú či už v rámci svojho biznisu alebo to vyplýva z ich pracovných povinností. Ide o domovy seniorov, hospice, pohrebné služby, matriky, úrady verejného zdravotníctva, súdno - lekárske pracoviská, miestne úrady a pod. V neposlednom rade je tiež distribuovaný i širokému spektru z radu súkromných záujemcov, ktorí sa k jeho odberu prihlásili individuálne. Ďalej distribúcia smeruje aj do Maďarska, Rakúska, Česka, Nemecka a Poľska.

V prípade zadania opakovanej inzercie poskytujeme zľavu 10% na každý jeden inzerát, PR článok.

Ak sa rozhodnete zadať celé kompletne grafické spracovanie vášho inzerátu, PR článku našej redakcii, vyhradujeme si právo účtovať príplatok až do výšky 25% z celkovej ceny zadávaného inzerátu (min. 33,- €).

Podklady pre reklamu dodávajte za dodržania týchto technických podmienok:

Dokumenty vo formáte pdf, bez priložených profilov, obrázky v rozlíšení 300 dpi, vo farbe CMYK, spadávka 3mm, odsadenie orezových značiek 5mm. Podklady prijímame elektronickou poštou alebo na nosičoch DVD, CD, najneskôr 14 dní pred uzávierkou. Pre dojednanie podrobností kontaktujte redakciu. Kontakt v tiráži.

Inzercia bude zrealizovaná na základe zmluvy, ktorá obsahuje všetky podmienky pre obe strany. Poskytnuté údaje i podklady pre reklamu budú použité výhradne pre účel dohodnutý v podmienkach zmluvy. V prípade záujmu o inzerciu na portáli www.pohrebnictvo.sk, kontaktujte prosím redakciu. Kontakt v tiráži magazínu.